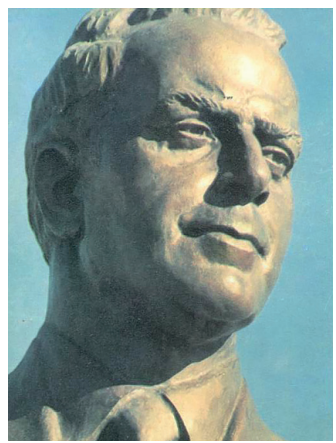

Milli azadlıqdan
şirin nemət yoxdur!

J. Aliyev

YENİ AZƏRBAYCAN

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi Azərbaycan xalqının milli sərvətidir
Qəzet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur. Yeni Azərbaycan Partiyasının orqanı.

19 sentyabr
2025-ci il,
cümə
№ 168 (6995)
Qiyməti
60 qəpik

19 sentyabr 2023: iki il əvvəl, bu gün...

Tarixi Zəfərdən sabitliyə: antiterror tədbirlərinin strateji nəticələri

Bax səh. 3

Azərbaycan regionda sülh gündəliyinin irəli aparılması üçün səylərini davam etdirəcək

Bax səh. 2

Qlobal Cənub: İntegrasiya güclənir

Bax səh. 4

Tarixi irsimizə davamlı dövlət qayğısı

Bax səh. 2

Müstəqil Azərbaycanın ən böyük maliyyə sənədi

Bax səh. 5

3,2 milyard dollardan çox...

Bax səh. 5

Gürcüstanda yeni inqilab anonsu

Bax səh. 6

ABŞ Ukraynaya hərbi yardım paketi ayırdı

Bax səh. 7

Aİ yeni plan hazırlayır...

Bax səh. 7

Təhlükəsizlik zəmanəti, yoxsa...

Bax səh. 6

Amerikanın yumşaq uçot siyasəti

Bax səh. 7

Azərbaycan regionda sülh gündəliyinin irəli aparılması üçün səylərini davam etdirəcək

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev sentyabrın 18-də Avropa İttifaqının Genişlənmə üzrə komissarı Marta Kosu qəbul edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Marta Kos Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətlərin normallaşması və sülh gündəliyinin irəlilədilməsi istiqamətində əldə edilmiş nailiyyətlər münasibətilə dövlətimizin başçısına təbriklərini çatdırdı. Qonaq dedi ki, Avropa İttifaqı regionda davamlı sülhün təmin olunmasına yönəlmisəylər

və Azərbaycanın humanitar minatəmizləmə sahəsindəki fəaliyyətinə dəstəyini bundan sonra da davam etdirəcək.

Komissar Marta Kos Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında enerji sahəsində uğurlu əməkdaşlığın qurulduğunu deyərək, həmçinin nəqliyyat sahəsində əməkdaşlığın daha da inkişaf etdirilməsi üçün böyük perspektivlərin olduğunu

nu vurğuladı.

Prezident İlham Əliyev bu ilin mayında Tiranada Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Antonio Koşta və Avropa Komissiyasının Prezidenti Ursula Fon der Lyayen ilə görüşünü məmnunluqla xatırladı.

Dövlətimizin başçısı təbriklərə görə təşəkkürünü bildirərək, Azərbaycanın regionda sülh gündəliyinin irəli aparılması üçün səylərini bundan sonra da davam etdirəcəyini vurğuladı. Regionda nəqliyyat bağlan-tılarının yaradılması üçün yaxşı imkanların olduğunu deyən Prezident İlham Əliyev işğaldan azad edilmiş əraziləri-

mizdə yol-nəqliyyat infrastrukturu-nun qurulması ilə bağlı Azərbaycanın intensiv işlər gördüyünü qeyd etdi. Bu xüsusda Zəngilana gedən avtomobil və dəmir yolu xətlərinin əhəmiyyətini vurğuladı.

Ölkəmizin Avropanın enerji təhlükəsizliyinə verdiyi töhfəyə toxunan dövlətimizin başçısı Azərbaycan qazının hazırda Avropanın 10 ölkəsinə, o cümlədən Avropa İttifaqına üzv 8 dövlətə ixrac olunduğunu dedi və ixrac coğrafiyasının genişləndiyini qeyd etdi.

Görüşdə Orta Dəhliz ilə Mərkəzi Asiyadan Azərbaycana gələn yüklərin həcmində əsaslı dərəcədə artımın müşahidə olunduğu bildirildi və qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

Tarixi irsimizə davamlı dövlət qayğısı

Bu gün xalqımız Azərbaycanın müstəqilliyi, BMT ailəsində yer alması, suveren dövlət kimi öz milli maraqlarını qətiyyətli qoruması, hədəflərinə doğru inamlı addımlar atması ilə sonsuz qürur duyur. Ancaq müstəqil dövlət quruculuğuna gedən yolumuz heç də asan və hamar olmayıb.

Prezident İlham Əliyev Fətəli xan Xoyskinin 150 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb

Azadlıq yolunda bir sıra təzyiqlər, məhrumiyyətlərlə üzləşmişik.

Ancaq aydınlarımız, işıqlı zi-

yahılarımız sonsuz fədakarlıqlar göstərməklə çətinlikləri dəf ediblər və ən kritik məqamlarda xalqımızın sabahını düşünərək doğru qərarlar veriblər. Ötən əsrin əvvəllərində Azərbaycan xalqının müstəqillik, azadlıq mücadiləsinin önündə dayanan mübariz insanlardan biri olan Fətəli xan

Xoyskinin adı da belə aydınlarmızın sırasında yer alır. 2025-ci ildə Azərbaycanın görkəmli siyasi və dövlət xadimi, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin banilərindən biri və ilk Baş naziri Fətəli xan İsgəndər xan oğlu Xoyskinin 150 illiyi tamam olur. Bu günlərdə Prezident İlham Əliyev Fətəli

xan Xoyskinin 150 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb. Sənəddə yubileyin keçirilməsini təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasına tapşırıb ki, Mədəniyyət Nazirliyi və Elm və Təhsil Nazirliyi ilə birlikdə Fətəli xan Xoyskinin 150 illik yubileyinə həsr olunmuş tədbirlər planı hazırlayıb həyata keçirsin. Eyni zamanda, Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll edəcək.

Görkəmli şəxsiyyətlərin xatirəsinə göstərilən böyük hörmət və ehtiram

Prezident İlham Əliyevin Fətəli xan Xoyskinin 150 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında Sərəncam imzalaması müstəqil Azərbaycan dövlətinin tarixi irsimizə, mədəniyyətimizə hərtərəfli qayğı siyasətinin davamıdır. Elə sahələr və elə anlayışlar var ki, onlar maddi deyil, gözlə görünməyirlər. Ancaq bu sırada yer alan milli-mənəvi dəyərlər, mədəniyyət, tarixi irs bizim xalq kimi formalaşmağımıza, milli ideologiyamızın zənginləşməsinə, dövlət quruculuğuna, cəmiyyətdə həmrəylik ovqatının güclənməsinə müstəsna dərəcədə böyük təsir göstərir. Bu baxımdan Azərbaycanda yaranan ənənə təqdirəlayiqdir. Biz tez-tez Prezident İlham Əliyevin görkəmli mədəniyyət və incəsənət xadimləri ilə görüşlərə qatılmasının, onların müxtəlif təltiflərə, dövlət mükafatlarına layiq görülmələrinin şahidi oluruq. Ölkəmizdə yaradıcılıq uğurlarına imza atan şair və yazıçıların, bəstəkarların, rəssamların yubileylərinin keçirilməsi ənənə halını alıb. Prezident İlham Əliyevin müvafiq Sərəncamı əsasında Aşıq Ələsgərin 200 illik yubileyinin keçirilməsi, ona paytaxtımızda möhtəşəm abidə ucaldılması bunun əyani təsdiqidir. Yeri gəlmişkən, təkcə son illərdə Bakının ayrı-ayrı guşələrində Bülbülün, Tofiq Quliyevin və digərlərinin əzəmətli heykəllərinin dövlət başçısının iştirakı ilə açılışı baş tutub. Prezident İlham Əliyev müxtəlif illərdə Nizami Gəncəvinin, İmaməddin Nəsiminin və digərlərinin yubileylərinin keçirilməsi ilə bağlı çoxsaylı sərəncamlar imzalayıb.

Bu günlərdə daha bir mədəniyyət hadisəsinin şahidi olduq. Belə ki, Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə Bakıda Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin Səməd Vurğun adına Yaradıcılıq Evinin açılışı baş tutub. Kompleks mavi Xəzərin sahilində - Şüvəlan qəsəbəsində 3 hektar ərazidə yaradı-

lıb. Belə bir müasir kompleksin istifadəyə verilməsi ölkəmizdə yaradıcı insanların fəaliyyətinə göstərilən dövlət dəstəyinin növbəti təzahürü olmaqla, ilk növbədə, onların istirahətinin təmin edilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Eyni zamanda, tarixi irsimizin mühüm bir hissəsi olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qurucularının xatirələrinin əbədiləşdirilməsi də diqqət mərkəzində saxlanılır. Prezident İlham Əliyev 16 may 2017-ci il tarixində Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illik yubileyi haqqında Sərəncam imzalayıb. Sənəddə vurğulan ki, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti məhz dünyanın siyasi nizamının yenidən qurulduğu vaxtda, XIX əsrin axırları və XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanın yaşadığı parlaq mədəni yüksəliş mərhələsinin məntiqi yekunu kimi meydana çıxmışdır.

AXC-nin qurucusu Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin 130 illik yubileyi də yüksək səviyyədə qeyd olunub. Bununla bağlı Prezident İlham Əliyev 22 noyabr 2013-cü il tarixində ayrıca Sərəncam imzalayıb. Sənəddə M.Ə. Rəsulzadə xalqımızın müstəqillik idealının gerçəkləşdirilməsində, Azərbaycanın tarixi dövlətçilik ənənələri zəminində milli dövlət quruluşunun dirçəldilməsində, milli istiqlal ideyalarının geniş yayılmasında böyük xidmətlər göstərmiş və siyasi publisistikası ilə ədəbi-ictimai fikir tariximizə layiqli töhfələr vermiş görkəmli ictimai-siyasi xadim kimi səciyyələndirilib.

Bu qəbildən olan faktların siyahısı çox uzundur. Bütün bunlar isə Azərbaycan dövlətinin, şəxsən Prezident İlham Əliyevin mədəniyyətimizə, tarixi irsimizə həssas yanaşmasını, görkəmli şəxsiyyətlərin xatirəsinə böyük hörmət və ehtiramını əyani şəkildə nümayiş etdirir.

AXC hökumətinin Qərb ölkələrindən daha əvvəl verdiyi mühüm qərarlar

Fətəli xan Xoyskinin hökumət başçısı olduğu Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranması çox çətin və ziddiyyətli hadisələrin baş verdiyi bir dönmə təsadüf edir. Həmin dövrdə dünya nizamı yenidən müəyyənləşirdi, xalqlar üçün çox mühüm çağırışlar yaranmışdı. Belə bir şəraitdə 1918-ci il may ayının 28-də Azərbaycan Milli Şurasının Həsən bəy Ağayevin sədrliyi ilə Azərbaycanın istiqlaliyyəti haqqında bəyannaməni qəbul etməsi və Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaradılması xalqımızın zəngin dövlətçilik tarixində mühüm bir həlqəni təşkil edir. Bununla xalqımız milli şüurunda zəngin dövlətçilik ənənələrinə sadıq qaldığını bir daha nümayiş etdirdi. Əslində,

müəyyənləşdirilib, bayrağı, himni və gerbi yaradılıb, ana dili dövlət dili elan edilib, dövlət quruculuğu sahəsində ciddi tədbirlər həyata keçirilib. Ölkənin ərazi bütövlüyü və milli təhlükəsizliyi təmin edilib, qısa müddətdə yüksək dəyüş qabiliyyətli hərbi hissələr yaradılıb, milli tələblərə və demokratik prinsiplərə uyğun dövlət orqanları qurulub, maarifin və mədəniyyətin inkişafına xüsusi diqqət verilib, Azərbaycanın ilk universiteti təsis olunub, təhsil milliləşdirilib, xalqın sonrakı illərdə mədəni yüksəlişi üçün zəmin hazırlayan, ictimai fikir tarixi baxımından müstəsna əhəmiyyətli işlər görüldü. AXC Qərb ölkələrindən çox əvvəl - 1918-ci ildə qadınlara səsvermə hüququnu tanıyıb. Pre-

AXC-nin bəyan edilməsi 1828-ci ildə baş tutan işğaldan sonra xalqımızın itirilmiş dövlətçiliyinin bərpası idi. Təsədüfi deyildir ki, Prezident İlham Əliyev müxtəlif auditoriyalar qarşısında çıxışlarında Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaradılmasını və iki il ərzində fəaliyyətini tarixi hadisə kimi səciyyələndirib.

Prezident İlham Əliyevin bu günlərdə imzaladığı Sərəncamda vurğulan ki, Fətəli xan Xoyskinin rəhbərlik etdiyi hökumət kabinetləri Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin ilk addımlarını atdığı vaxtdan etibarən demokratik dövlət idarəçiliyinin təşkili istiqamətində ardıcıl tədbirlər həyata keçirmiş, iqtisadiyyat, mədəniyyət, təhsil, səhiyyə və hərbi quruculuq sahələrində mühüm nailiyyətlər qazanmış, Azərbaycanın müstəqilliyinin xarici dövlətlər tərəfindən tanınması və diplomatik münasibətlərinin yaradılması işinə layiqli töhfələr vermişdir.

Həqiqətən də, yeni qurulan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti öz üzərinə götürdüyü çətin tarixi vəzifəni imkanlarının ən son həddində çalışaraq şərafətlə yerinə yetirib. Azərbaycanın ilk Parlamenti və Hökuməti, dövlət aparatı təşkil edilib, ölkənin sərhədləri

zident İlham Əliyevin Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illik yubileyi haqqında imzaladığı müvafiq Sərəncamda oxuyuruq: “Mövcudluğunun ilk günlərindən xalq hakimiyyəti və insanların bərabərliyi prinsiplərinə əsaslanan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti bütün ölkə vətəndaşlarına eyni hüquqlar verərək irqi, milli, dini, sınıfi bərabərsizliyi ortadan qaldırdı. Cümhuriyyət parlamentinin il yarımlıq fəaliyyəti boyunca qəbul etdiyi qanunlar milli dövlətin müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsinə, ədalət və iqtisadi inkişafa, mədəniyyət və maarif sahələrində sürətli irəliləyişə imkan verdi. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti daim sülhsevər siyasət apararaq bütün dövlətlərlə qarşılıqlı əməkdaşlıq əlaqələri yaratmağa və bir-birinin hüquqlarına hörmət prinsipləri əsasında münasibətlər qurmağa cəhd göstərirdi. Dünya birliyi tərəfindən tanınmış Xalq Cümhuriyyətinin fəaliyyəti sayəsində Azərbaycanın beynəlxalq hüququn subyekti olması 1920-ci ilin aprel ayındakı bolşevik işğalından sonra Azərbaycanın bir dövlət kimi dünyanın siyasi xəritəsindən silinməsinin qarşısını aldı”.

AXC qurucularının ruhları şaddır

Təəssüf ki, AXC-nin ömrü qısa oldu. Tariximizdə qurulan Birinci respublika cəmi 23 ay yaşayıb və 1920-ci il aprelin 28-də süqut edib. Sonrakı mərhələdə respublikamız təxminən 70 il keçmiş SSRİ-nin tərkibində yaşasa da, xalqımız müstəqillik ideyalarını həmişə qəlbində yaşatdı və müstəqil dövlətini qurmağa can atdı. Belə tarixi fürsət isə ötən əsrin doxsanıncı illərinin əvvəlində yarıdı.

Ali Sovet 1991-ci il oktyabrın 18-də “Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyi haqqında” Konstitusiyaya Aktını qəbul edib. Bu, tarixi bir qərar idi. Konstitusiyaya Aktında 1918-ci il 28 may tarixli İstiqlal Bəyannaməsinə və “Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyini bərpa etmək haqqında” Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin 1991-ci il 30 avqust tarixli bəyannaməsinə istinad olunub və Azərbaycan Respublikasının Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisi olduğu təsbit edilib.

Azərbaycan parlamentinin 15 oktyabr 2021-ci il tarixli plenar iclasında “Müstəqillik Günü haqqında” yeni qanun qəbul edilib. Elə həmin gün də Prezident İlham Əliyev tərəfindən “Müstəqillik Günü haqqında” qanun təsdiqlənib.

Qanunun təsdiqlənməsi ilə 28 May - Respublika Günü'nün və 18 Oktyabr - Dövlət Müstəqilliyi Günü'nün adı dəyişdirilib. Belə ki, mayın 28-i Müstəqillik Günü, oktyabrın 18-i isə Müstəqilliyin Bərpası Günü elan edilib.

AXC-nin yaradılmasını tarixi hadisə kimi dəyərləndirən Prezident İlham Əliyev bildirib ki, Xalq Cümhuriyyətinin qurucuları müasir Azərbaycanın inkişafının şahidi ola bilsəydilər, bizimlə fəxr edərdilər. Həqiqətən də, bu gün müstəqil Azərbaycan zirvələrdədir. Ölkəmiz son 20 ildən artıq müddətdə möhtəşəm uğurlara imza atıb. Vətən müharibəsində və 23 saatlıq lokal xarakterli antiyterror əməliyyatında qazandığımız şanlı zəfərlər sayəsində ərazi bütövlüyümüzün və suverenliyimizin tam təmin edilməsi müstəqillik illərində qazandığımız ən böyük uğurlarımızdır. Bu gün respublikamızın müstəqilliyi real səciyyə daşıyır. Azərbaycan verdiyi qərarlar sırf xalqımızın, ölkəmizin milli maraqlarına əsaslanır. Bütün bu uğurlarımıza istinad edərək deyə bilərik ki, hazırda Fətəli xan Xoyskinin və digər AXC qurucularının ruhları şaddır.

Mübariz ABDULLAYEV

19 sentyabr 2023: iki il əvvəl, bu gün...

Tarixi Zəfərdən sabitliyə: antiterror tədbirlərinin strateji nəticələri

Milli iradənin təntənəsi...

2020-ci ildən başlayaraq Azərbaycan Cənubi Qafqazda sülhü və təhlükəsizliyi bərpa etmək istiqamətində mühüm addımlar atmaqdadır. Ötən dövr ərzində əvvəlcə Vətən müharibəsi,

sonra isə antiterror tədbirləri gü-nümüzün sülh prosesinin aktuallaşması üçün real addımlar kimi yadda qaldı. Qeyd edilməlidir ki, 24 saatlıq lokal antiterror tədbirləri bölgənin həyatında yeni

mərhələnin başlanğıcını formalaşdırdı - bunun nəticəsidir ki, artıq Cənubi Qafqaz hərbi tələ-tümlərlə və ya siyasi kataklizmlərlə deyil, təhlükəsizlik mühiti, əməkdaşlıq və inkişaf la xarakterizə olunur. Bu, Azərbaycanın apardığı uğurlu siyasətin təntənəsidir.

Beləliklə, 2023-cü ilin 19-20 sentyabr günləri Azərbaycan tarixində yeni bir səhifə açdı. O günlərdə başlanan lokal antiterror tədbirləri təkcə hərbi əməliyyat deyildi - bu, əsrlər boyu davam edən ədalətsizliyə, torpaqlarımızda süni şəkildə yaradılmış separatizm yuvasına vurulan son

zərbə idi. 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra bölgədə qalın qanunsuz silahlı dəstələr və onların himayədarları hələ də Azərbaycan dövlətinin iradəsini sınağa cəhd edirdilər. Lakin dövlətin dəmir yumruğu bu dəfə də özünü göstərdi: xalqın gözlədiyi tarixi məqam yetişdi...

Milli tariximizin dönüş nöqtəsi...

Antiterror tədbirləri cəmi bir gün, daha doğrusu 23 saat 43 dəqiqə davam etse də, nəticələri yüzilliklər boyu xatırlanacaq. Çünki həmin gün bütün dünya milli iradə və güclü dövlətçilik prinsipləri qarşısında heç bir gücün dayana bilmədiyinin növbəti dəfə əyani şahidi oldu. Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi “Azərbaycan öz suverenliyini tam bərpa etmişdir. Qarabağda separatçılıq birdəfəlik aradan qaldırılmışdır”...

Bu sözlər dövlətin və dövlət başçısının qətiyyətli mövqeyi olmaqla yanaşı xalqımızın tarixi arzularının gerçəkləşməsinin real ifadəsi idi. Artıq həmin tarixi əməliyyatlardan iki il ötür - arxaya boylandıqda biz yalnız hərbi-siyasi qələbəni deyil, həm

də milli həmrəyliyin, dövlətin gücünün və xalqın birliyinin yaratdığı yeni reallıqları görmək dəyik.

Bu bir həqiqətdir ki, lokal antiterror tədbirləri milli tariximizin dönüş nöqtəsidir - bu əməliyyat həm də Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün tam təmin olunması, separatizmə son qoyulması, milli suverenliyin bərpası və bölgədə yeni təhlükəsizlik mühitinin formalaşması baxımından müstəsna əhəmiyyət daşıyır. Antiterror tədbirləri təkcə Qarabağ reallıqlarını dəyişmədi - Azərbaycanın regiondakı mövqeyini gücləndirdi, beynəlxalq aləmdə dövlətimizin prinsipial qətiyyətini nümayiş etdirdi və gələcək inkişaf üçün yeni perspektivlər açdı...

Zəfər yolu...

5 il öncədən başlanan və ərazi bütövlüyümüzün, suverenliyimizin bərpasına yol açan Zəfər yoluna qısa nəzər salaq - 2020-ci il sentyabrın 27-də başlayan 44 günlük Vətən müharibəsi nəticəsində müzəffər Azərbaycan Ordusu Cəbrayıl, Füzuli, Zəngilan, Qubadlı şəhərlərini, Azərbaycan xalqının tarixində, mədəniyyətində və qəlbində xüsusi yeri olan, Qarabağın tacı sayılan Şuşa şəhərini, Zəngilan rayonunun Mincivan, Ağbənd, Bartaz qəsəbələrini, Xocavənd rayonunun Hadrut qəsəbəsini və bir çox kəndlərini, Tərtər rayonunun Suqovuşan kəndi, Xocalı və Laçın rayonlarının bir neçə kəndi daxil olmaqla, ümumilikdə, 300-dən çox yaşayış məntəqəsini, həmçinin Ağdərə, Murovdağ və Zəngilan istiqamətlərində mühüm strateji yük-

səklilikləri işğaldan azad etməyə nail oldu. Noyabrın 10-da imzalanan üçtərəfli Bəyanata uyğun olaraq isə sonrakı mərhələdə Ağdam, Laçın və Kəlbəcər şəhərləri bir güllə atılmadan Azərbaycana təhvil verildi.

Kapitulyasiyadan sonra məğlub Ermənistan üzərinə götürdüyü öhdəlikləri yerinə yetirməkdən yayındı - manipulyasiyalara əl atdı. Öhdəliklərdən biri Azərbaycan ərazilərindəki hərbi hissələrini geri çəkməklə bağlı idi. 44 günlük müharibədən sonrakı üç il ərzində bu öhdəlik yerinə yetirilmədi. Ermənistan ordusunun təxminən 15 minlik kontingenti Azərbaycan ərazilərində qalaraq separatçılıq əməllərini davam etdirir, tez-tez təxribatlara əl atırdı. İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra ölkəmiz narahatlığını nəzərə çatdıraraq dəfələrlə Ermənistan rəhbərliyinə, onların xaricdəki havadarlarına, digər tərəflərə

müraciət edib və Ermənistan silahlı qüvvələrinin Azərbaycan ərazisində qalmasının yolverilməz olduğunu əsaslandırıb. Rəsmi Bakı buna son qoyulmasını tələb edirdi. Amma Azərbaycanın haqlı tələbləri eşidilmədi. 2021-ci ilin noyabrında sərhəddə birinci silahlı toqquşmalar baş verdi. Müharibədən sonra ən qanlı toqquşma isə 2022-ci ilin sentyabrında şərti sərhədlərdə törədildi. 2023-cü ilin martında Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində yerləşən Ermənistan silahlı qüvvələrinin birləşmələri, qeyri-qanuni erməni silahlı dəstələri Şuşa istiqamətində təxribatlara əl atdılar, aprel və may aylarında isə şərti dövlət sərhədi istiqamətində Azərbaycan Ordusunun mövqeləri atəşə tutuldu. Eyni zamanda, mina terroru da davam edirdi. Ermənistandan Laçın - Xankəndi yolu ilə separatçılara çoxlu sayda minalar göndərirdi.

Bir nömrəli post - bir nömrəli vəzifə...

Belə bir dövrdə separatçıların Azərbaycan ərazilərində faydalı qazıntı yataqlarının qeyri-qanuni istismarını davam etdirmələri də narahatlıq doğurmaya bilməzdi. Həmin fəaliyyətlər nəticəsində sərvətlərimiz talanır, ekologiyaya ciddi ziyan vurulurdu. Bununla əlaqədar olaraq Azərbaycanın bir-sıra vətəndaş cəmiyyəti təsisatlarının nümayəndələri və ekologiya fəalları 2022-ci il dekabrın 12-dən etibarən Şuşa-Laçın yolunda etiraz aksiyasına başladılar. Onlar separatçıların qanunsuz fəaliyyətlərinə, ərazilərimizə minələr və digər-silah-sursat daşınmasına son qoyulmasını tələb edirdilər.

44 günlük müharibədən sonra 23 saatlıq lokal xarakterli antiterror tədbirlərinə gedən yolda “Laçın” nəzarət-buraxılış məntəqəsinin qurulması çox mühüm bir hadisə oldu. Ekofəalların aksiyası ilə Laçın yoluna də-fakto nəzarət təmin olundu. Bu faktı belə, separatçılar nəzarətsiz qalan torpaq yollarla Xankəndinə Ermənistandan silah-sursat, canlı qüvvə və digər hərbi təyinatlı yüklərin daşınmasını həyata keçirməyə cəhdlər göstərdilər. Beynəlxalq hüquq normalarına

istinad edən ölkəmiz isə 2023-cü il aprelin 23-də Laçın - Xankəndi yolunun başlanğıcında sərhədkeçid məntəqəsi qurdu.

Mahiyyətinə, xarakterinə, yerləşdiyi coğrafiyaya, əhəmiyyətinə və vacibliyinə görə “Bİ-RİNCİ POST” ünvanı qazanan Laçın dövlət sərhəd buraxılış məntəqəsi hər zaman havadarlarına güvənərək qeyri-qanuni həyat tərzini seçmiş, sürmüş və bu qeyri-qanuni fəaliyyəti artıq özünün həyat fəlsəfəsinə çevirmiş Ermənistanı, onu dəstəkləyənləri və nəhayət həmin dövrdə artıq “son günləri”ni yaşayan separatçılara beynəlxalq hüquqa hörmət etməyə növbəti çağırış idi. Azərbaycan hər zaman olduğu kimi regionda qanunun aliliyinin təmin olunması üçün qəti addımları ilə seçilmişdi. Dövlət sərhəd buraxılış məntəqəsinin qurulması suveren hüquqlarımız çərçivəsində idi - Azərbaycan özünün Qərb sərhəddinə son 200 ildə ilk dəfə idi ki, özü nəzarət edirdi. Eyi zamanda, Laçın postu Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün rəsmi təsdiqi idi: bu post separatizmin, erməni faşizminin başının tam əzilməsi üçün ən real və təsiredici maxanizmə çevrildi.

Gücümüzün və iradəmizin bariz nümunəsi

20203-cü ilin sentyabrında isə bütün daşlar yerinə oturdu - Azərbaycan ordusu 2020-ci ildə 44 günlük Vətən müharibəsində qazandığı təcrübəni və üstünlüyü 2023-cü ilin lokal antiterror tədbirlərində bir daha nümayiş etdirdi. Qısa müddətdə həyata keçirilən əməliyyat separatçı silahlı birləşmələrin tam tərksilah edilməsini təmin etdi. Əməliyyatların cəmi bir gün ərzində nəticə verməsi həm hərbi planlaşdırmanın peşəkarlığını, həm də Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin yüksək döyüş hazırlığını təsdiqlədi. Siyasi müstəvidə isə bu tədbirlər separatizmin birdəfəlik ləğvi demək idi. Azərbaycan suverenliyi BMT-nin tanıdığı sərhədlər çərçivəsində tam təmin olundu. Prezident İlham Əliyev bu uğur barədə belə demişdir: “Azərbaycan Ordusu yüksək peşəkarlıq və qəhrəmanlıq nümayiş etdirdi. Əməliyyatlar çox qısa müddətdə və minimum itkilərlə başa çatdı. Bu, bizim gücümüzün və iradəmizin bariz nümunəsidir.”

Suveren və bütöv Azərbaycan!

Dövlət başçımızın hər zaman bəyan etdiyi tezis bütün dünya tərəfindən təsdiq olundu - “Heç vaxt Azərbaycan ərazisində ikinci Ermənistan dövlətinin yaradılmasına icazə verilməyəcək” fikri tam təsdiqini tapdı. 2023-cü ilin əməliyyatları ilə Qarabağda qonda darma rejim ləğv olundu. Bu, Azərbaycanın dövlətçilik prinsiplərinin təntənəsi idi. Artıq ölkə ərazisində separtçılıq ləğv olmuşdu. Konstitusiyaya və qanunların aliliyi isə bütün ərazilərimizdə təmin edilmişdi. Bu həm də gələcəkdə istənilən separatizm cəhdlərinə qarşı ciddi mesaj idi.

Lokal xarakterli antiterror tədbirləri çərçivəsində Ermənistan silahlı qüvvələrinin birləşmələrinin ön xətt və dərinlikdə olan mövqeləri və uzunmüddətli atəş nöqtələri, eləcə də döyüş vasitələri və hərbi təyinatlı obyektləri yüksək dəqiqlikli silahların tətbiqi ilə sıradan çıxarıldı. Əməliyyat başlamazdan əvvəl bütün hərbi birləşmələrimizə ciddi tapşırıq verilmişdi ki, aparılan antiterror tədbirləri nəticəsində Qarabağ bölgəsində yaşayan erməni əhalisi zərbə altına düşməməlidir və mülki əhali qorunmalıdır. Azərbaycanın Müdafiə Nazirliyi yaşa-

yış yerlərinin yaxınlığında atəş vasitələrinin Ermənistan silahlı qüvvələrinin birləşmələri tərəfindən yerləşdirilməsini nəzərə alaraq ərazidə olan mülki əhalini hərbi obyektlərdən kənar durmağa və Ermənistan silahlı qüvvələrinin birləşmələrinə dəstək olmağa çağırırdı. Bu barədə mobil SMS xidməti vasitəsilə Azərbaycanın Qarabağ bölgəsinin erməni sakinlərinə məlumat göndərildi. Eyni zamanda, səsgücləndirici texniki vasitələrlə əhali xəbərdar edilir və məlumat vərəqələri paylanırdı. Bu, Azərbaycanın növbəti humanist, beynəlxalq qanunlara hörmət göstərən bir dövlət olduğunu sübut etdi. Sentyabrın 15-də Prezident İlham Əliyev Xocalının Badara, Daşbulaq, Seyidbəyli və Şuşakənd kəndlərinin sakinləri ilə görüşündə də bildirib ki, 19-20 sentyabr antiterror əməliyyatı onlara dərs oldu və hamıya dərs oldu: “Cəmi bir neçə saat davam edən hərbi əməliyyat separatçıların kökünü kəsdi və onların ümid bağladıkları yerlər də səssiz qaldı. Çünki Azərbaycan Ordusu qarşısında heç kim dura bilməzdi, Azərbaycan xalqı qarşısında heç kim dura bilməzdi, ona görə ki, biz haqlıyıq”.

Bərpa işləri uğurla davam edir...

Separatçı ünsürlərin aradan qaldırılmasından sonra Qarabağda infrastrukturun bərpası daha da sürətləndi. Zəngilan, Laçın, Füzuli və digər bölgələrdə yollar, hava limanları, elektrik şəbəkələri və sosial obyektlər istifadəyə verilmişdi - 2023-cü il əməliyyatlarının nəticəsi olaraq Qarabağın tam təhlükə-

siz zona elan olunması bərpa işlərini yeni mərhələyə daşıdı. Dövlət başçısı Xocalının Badara, Daşbulaq, Seyidbəyli və Şuşakənd kəndlərinin sakinləri ilə görüşündə bildirdi ki, uzun illər köçkün həyatı yaşamış insanlar ən gözəl şəraitə layiqdirlər: “Mən xatırlayıram, o vaxt işğal dövründə köçkünlərlə

çoxsaylı görüşlərimdə deyirdim ki, sizin üçün dövlət şərait yaratmağa çalışır və biz bunu etmişdik. Təqribən 300 minə yaxın keçmiş köçkün dövlət tərəfindən evlərlə, mənzillərlə təmin edilmişdi. Ancaq hər dəfə qadın şəhərciyinin açılışında deyirdim ki, bu, müvəqqəti yaşayış yeridir. Qarabağ azad olunan sonra sizin üçün Qarabağda daha gözəl şərait yaradacağıq, o da oldu”.

Qürur və qətiyyətin təsdiqi...

Azərbaycan xalqı bu əməliyyatı böyük qürur və qətiyyətlə qarşıladı. Xalq ordu - dövlət birliyi öz gücünü bir daha oratya qoydu - 2023-cü il hadisələri milli birliyin, həmrəyliyin möhkəmlənməsində əsaslı rol oynadı.

2023-cü il antiterror tədbirlərinin ikinci ildönümündə Azərbaycan artıq tam başqa bir mərhələdədir. Qarabağda

separatizm tarixinin arxivinə göndərildi, ərazi bütövlüyü təmin olundu, bərpa işləri genişləndirilib. Azərbaycan regionun lider dövləti kimi çıxış edir və gələcək inkişaf yolunda inamla addımlayır. Bu gün bölgədə sülh arxitekturası yaratmağa köklənən Azərbaycan həmin tarixi günləri qürurla yada salır və gələcəyə böyük ümidlərlə baxır...

Pərviz SADAYOĞLU

Azərbaycan BƏƏ münasibətləri: yeni dövrün strateji əməkdaşlıq prioritetləri

Bakı: sabitlik ünvanı, inkişaf perspektivi və qlobal dünyaya açılan qapı

Azərbaycan özünün pragmatik və qarşılıqlı maraqlara əsaslanan xarici siyasət kursunda əməkdaşlığı ən mühüm şərtlərdən biri kimi önə çəkir. Bunun nəticəsidir ki, son illərdə

Azərbaycanın əməkdaşlıq arealı öz coğrafiyasını genişləndirir. Bu məna-
da Qlobal Cənub kontingenti ilə Bakı
arasında əməkdaşlığın inkişafı xüsusi-
lə diqqəti cəlb edir. Vurgulanmalı-

dır ki, Qlobal Cənubun təmsilçiləri olan dövlətlər də öz növbəsində qarşılıqlı şəkildə Azərbaycanla əməkdaşlıqda maraqlı olduqlarını irəli sürürlər.

Geniş əlaqələr, isti münasibətlər...

Global Cənub ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin dinamizminə nəzər saldıqda, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri (BƏƏ) ilə münasibətlərimiz daha parlaq şəkilləndirən plana çıxır. Qeyd etmək ki, BƏƏ Azərbaycanın müstəqilliyini 1991-ci ilin dekabrın 26-da tanısa da, diplomatik əlaqələrin inkişafı, iki ölkə arasında münasibətlərin dostluq zəminində yüksək trayektoriya qazanması 1993-cü ildən, Ulu Öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışından sonraya təsadüf edir. Qarşılıqlı dostluq və hörmət prinsiplərinə əsaslanan Azərbaycan-BƏƏ əlaqələri hər zaman yüksək səviyyədə, dialoq mühitində inkişaf tempi ilə diqqət çəkib. Azərbaycanı ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasındakı əlaqələr çoxşaxəli və dinamikdir. Siyasi dialoqun qurulması enerji və iqtisadi əlaqələrin də inkişafına mühüm təsirlər göstərib.

Eyni zamanda, ölkələrimiz arasında ticarət və investisiya sahəsində əməkdaşlığın inkişafı üçün bir sıra mexanizmlər tətbiq olunur. 2017-ci ildən bəri Dubay şəhərində ölkəmizin Ticarət nümayəndəliyi, 2019-cu ildən isə yerli məhsulların BƏƏ və Kərfəz ölkələrində sa-

taşını təşkil etmək və "Made in Azerbaijan" brendinin BƏƏ bazarında daha çox tanınmaq üçün "Azərbaycan Ticarət Evi" fəaliyyət göstərir. Hazırda Azərbaycanda çox sayda BƏƏ investisiyalı kommer-siya qurumu (sahələr: sənaye, kənd təsərrüfatı, nəqliyyat, tikinti, ticarət, xidmət) qeydiyyatdadır. Bu öləqləri yeni mərhələdə daha da inkişaf etdirmək üçün olduqca mübit bir zəmin mövcudur. Belə ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin iyulun 9-da BƏƏ-yə səfəri çərçivəsində imzalanan "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri Hökuməti arasında Hərtərəfli İqtisadi Tərəfdaşlıq Sazişi" bunu deməyə əsas verir.

Cari il sent-
yabrın 16-da BƏƏ
prezidenti Şeyx
Məhəmməd bin
Zayed Al Nəhya-
nın Azərbaycana
səfəri və onun iş-
ğaldan azad edilən
Şuşa şəhərində
qarşılınması əla-

mətdər tarixi hadisədir. Bu səfər qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq əlaqələrinin davam və inkişaf etdirilməsinin nəzərdə tutan 14 sənədin imzalanması ilə başa çatıb ki, bu da tərəflərin dostluq münasibətlərinin göstəricisidir. İlk növbədə, “Azərbaycan Respublikası ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında Hərtərəfli Strateji Tərəfdaşlıq Əlaqələri haqqında Birgə Bəyannamə”nin əhəmiyyətini qeyd etmək lazımdır. Bəyannamədə iki dövlət arasında kiçik iqtisadi və siyasi münasibətlərin inkişaf etdirilməsinin zəruriliyi vurğulan və inkişafın tərəflər üçün faydalı olduğunu nəzərə çatdırılıb. Bəyannamədə ölkələrimiz arasında bütün sahələrdə üzrə əməkdaşlığın davam edəcəyi öz əksini tapıb.

İqtisadi münasibətlər sisteminin əsaslandığı hüquqi baza...

İyulda imzalanan "Hərtərəfli İqtisadi Tərəfdaşlıq Sazişi"nin (CEPA) əsas məqsədi tərəflər arasında iqtisadi əməkdaşlığın gücləndirilməsi, ticarətin liberallaşdırılması və asanlaşdırılması, eyni zamanda Azərbaycan və BƏƏ arasında strateji əlaqələrin bir hissəsi kimi iqtisadiyyatın şaxələndirilməsini və rifahı artırmağın hədəflənməsi, gələcək çağırışlara cavab verən dayanıqlı, biliyə və innovasiyaya əsaslanan iqtisadiyyatın inkişafı üçün əhəmiyyətli baza yaradılması, sənaye, bərpaolunan enerji, kənd təsərrüfatı, maliyyə, logistika, turizm, tikinti və digər sahələrin inkişafına imkanların açılması, eləcə də qarşılıqlı sərmayə axını artırmaqla təc-

hizətcəncirlərinin gücləndirilməsi-nə, sahibkarların global miqyasda fəaliyyətlərinin genişləndirilməsində də töhfə verməkdirsə, “Hərtərəfli Strateji Tərəfdaşlıq Əlaqələri haq-qında Birgə Bəyannamə” daha geniş əməkdaşlıq spektri rəşənləşdirmə-qdədir. Son imzalanən Bəyannamə iki ölkə arasında siyasi, iqtisadi, təhlükəsizlik, enerji və digər sahələrdə əməkdaşlığın sistemli şəkildə genişləndirilməsini nəzərdə tutur. İmzalanən sənədlər sırasında xüsusi ilə enerji, o cümlədən “yaşıl enerji”, investisiya, nəqliyyat, turizm, prokurorluq, media və süni intellekt sahəsində əməkdaşlığa dair razılaşmalar diqqət çəkir. Bunlarla yanaşı, Azərbaycan-BƏƏ Birgə Biznes Şurasının yaradıl-ması haqqında sənəd də mühüm əhə-miyyətə malikdir. Bu razılaşmalar iki ölkə arasında əlaqələrin yalnız ənə-nəvi sahələrlə məhdudlaşmadığını, eyni zamanda, müasir texnologiyalar və gələcəkyönümlü sahələrdə də əməkdaşlıq potensialının gücləndiril-diyni göstərir.

Bu, regional enerji təhlükəsizliyi və dayanıqlı inkişaf üçün əhəmiyyətli addımdır.

- Təhsil, mədəniyyət və turizm sahələrində əməkdaşlığın inkişafı: Sosial

qələrin genişləndirilməsi insan resurslarının inkişafı və mədəniyyətlərarası dialoq gücləndirilməsi baxımından vacibdir. Bu sahədə daimi əməkdaşlıq iki ölkənin vətəndaşları arasında dostluq və qarşılıqlı anlaşmanı artıracaq.

Böyönnämönin 8-ci bändi töhlüköszil mäsölölörindö mäsölöhtölmörlö bəğir. Bu bənd töärlölö milli və regional töhlüköszilölö töhdid yarıdan vəziyyötördölö qarşılıqlı mäsölöhtölmörlö aparmaq imkınıñ verir. Xüsusi halda, komitö çörövösindöñ füyqaladö iclaslarıñ kecirilməsi razılaşdır.

bilər. Bu mexanizmlər
tərəflərin təhlükə-
sizlik məsələlərinə

vahid mövqe formalaşdırması və mümkün risklərə vaxtında və koordinasiya reaksiya verməsi baxımından önəmlidir. Bir sözlə, bu Bəyanat namə Azərbaycan-BƏƏ münasibətlərinin strateji tərəfdarlığı səviyyəsinə yüksəlməsinin əyani göstəricisidir.

xüsusi əhəmiyyət
daşıyır. Bu təşəb-
büs həm ərəb dili
və mədəniyyətini

Birgə Bəyannamə: hərtərəfli əlaqələrin inkişafı üçün yeni imkanlar...

röflər dövlət nümayəndələrinin iştirakı ilə birgə komitə təsis edir. Bu komitə tərəfdən başlanmış həyata keçirilməsi üçün ulu xəritə si, icra proqramları və iş planları hazırlaya-
caq. Bu addım əlaqələrin strukturlaşdırıl-
ması, davamlı və sistemli inkişafına zəmin
yaradır. Belə mexanizmlərin olması tərəf-
lər arasında qarşılıqlı anlaşma və koordina-
siyanın yüksək səviyyədə təmin olunması-
na imkan verir.

- Parlamentlərarası əməkdaşlığın gücləndirilməsi: Parlamentlər səviyyəsində əməkdaşlığın artırılması dostluq və etimadın möhkəmlənməsinə, qanunvericilik sahəsində təcrübə mübadiləsinə və siyasi dialoqun genişlənməsinə səbəb olur. Bu əməkdaşlıq dövlətlərarası münasibətlərin demokratik institutlar səviyyəsində daha da

dərinləşdiyini nü-
mayiş etdirir.

- Müdafiə, təhlükəsizlik və kibertəhlükəsizlik sahələrində əməkdaşlıq: Bəyannamədə tərəflər müdafiə və təhlükəsizlik sahə-

lərində, xüsusən də kibertəhlükəyə qarşı birgə mübarizəni genişləndirməyi planlaşdırırlar. Bu, müasir dövrdə artan rəqəmsal təhdidlərə qarşı daha səmərəli müdafiə sistemlərinin yaradılması və regional sabitliyin qorunması baxımından vacibdir.

- İqtisadi əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi və Birgə Biznes Şurasının yaradılması: İqtisadi sahədə əməkdaşlığın genişləndirilməsi, xüsusilə şirkətlər arasında birgə layihələrin dəstəklənməsi, ticarət və investisiyaların artırılması, sənaye və xidmət sektorlarında işgüzar əlaqələrin dərinləşdirilməsi məqsədi güdür. Birgə Biznes Şurası

Təhlükəsizlik və iqlim mühafizəsi fonunda müştərək fəaliyyət...

Azərbaycan ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri arasında münasibətlər təkcə siyasi və iqtisadi müstəvidə deyil, həm də humanitar və təhlükəsizlik sahələrində dinamik şəkildə inkişaf edir. Bu çərçivədə xüsusi qeyd olunmalıdır ki, BƏƏ hökumətinin Azərbaycan Respublikasının Mitanatizmloq Agentliyi (ANAMA) ilə imzaladığı Anlaşma Memorandumu əsasında işğaldan azad olunmuş ərazilərimizdə mitanotizmloq fəaliyyətlərinə 5 milyon ABŞ dolları həcmində maliyyə dəstəyi ayrılıb. Bu addım yalnız humanitar yardımın göstərilməsi deyil, həm də BƏƏ-nin Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə və postmünaqişə dövründə bərpə proseslərinə verdiyi siyasi dəstəyin ifadəsidir.

Bu tərəfdaşlıq, həmçinin BƏƏ-nin beynəlxalq humanitar siyasətində əsas tutduğu prinsiplərin, - insan təhlükəsizliyi, davamlı inkişaf və sülh quruculuğunun, - Azərbaycan kontekstində təzahürüdür. Azərbaycanın işğaldan azad olun-

mus özəzilərində aparılan bərpa və yenidənqurma işləri regionda dayanıqlı sülhün və təhlükəsizliyin təmin edilməsi baxımından strateji əhəmiyyətə malikdir. BƏƏ-nin bu prosesi fəal şəkildə dəstəkləməsi isə iki ölkə arasında etibarlı, davamlı və səmərəli tərəfdaşlığın formalaşdığını göstərir.

Digər tərəfdən, BƏƏ-nin COP29 çərçivəsində Azərbaycanın təşəbbüslərinə göstərdiyi güclü dəstək, - xüsusilə “COP29 Green Energy Pledge: Green Energy Zones and Corridors”, “Global Energy Storage and Grids Pledge” və “Hydrogen Declaration” kimi mühüm təşəbbüslərə qoşulması, - regional və global miqyasda ekoloji diplomatiya sahəsində müstəqil mövqeləri və strateji baxışları ortaya qoyur.

sının yaradılması işgüzar dairələr arasında əlaqələrin səmərəliliyini artıracaq, qarşılıqlı investisiya və innovasiya mühitini gücləndirəcək.

- Enerji sektorunda əməkdaşlığın davam etdirilməsi: Enerji sahəsi Azərbaycan-BƏƏ əlaqələrinin ən vacib istiqamətlərindən biridir. Bəyannamə tərəflərin neft-qaz elektrik enerjisi və bərpaolunan enerji layihələrində birgə fəaliyyətinə təqdir edir və gələcək əməkdaşlıq niyyətini vurğulayır.

Qarşılıqlı integrasiya imkanları genişlənir...

Azərbaycan-BƏƏ münasibətlərinin mühüm tərkib hissələrindən biri də mədəniyyət, təhsil və insanlararası mübadilə sahəsində əməkdaşlıqdır. Bu əməkdaşlıq dövlətlərarası əlaqələrin humanitar dəyər üzərində qurulduğunu və xalqlar arasındakı bəzi bağların formalaşdırılmasına xidmət göstərdiyini nümayiş etdirir.

Bu kontekstdə Azərbaycan Dillər
Universitetində 2024-cü ildə Şeyx Zayed
adına ərəb dili auditoriyasının açılması

Azərbaycanda daha geniş tədrisinə, həm də gənclər arasında BƏƏ-yə marağın artmasına səbəb olub. Auditoriyanın açılması təkcə bir təhsil infrastrukturunu deyil, kulturoloji körpünün qurulması və mədəni inteqrasiyanın təşviqi kimi də dəyərləndirilməlidir.

Təhsil sahəsində bu cür təşəbbüslər iki ölkənin universitetləri arasında müəqilə bağlamaqla, gələcək əməkdaşlıqlar - tələbə mübadiləsi, ikili diplom proqramları, ortaq

Müstəqil Azərbaycanın ən böyük maliyyə sənədi

2026-cı ilin büdcə zərfi bütün hədəflər üçün əsaslı təminat yaradır

Məlum olduğu kimi 2026-cı ilin dövlət büdcəsi layihəsinin ilkin variantı hökumətə təqdim olunub. Büdcə zərfi dövlət maliyyəsinin idarə olunması sahəsində bir sıra fiskal alətlər, həmçinin “Açıq Büdcə Sorğusu”nun metodologiyasına uyğun olaraq, ictimaiyyətə açıqlıq metodologiyası və şəffaflıq prinsipi

lərinin təmin olunması məqsədi ilə hazırlanıb. Yeni ilin büdcə layihəsi gəlirləri 38,4 milyard, xərcləri isə 41,5 milyard manat proqnozlaşdırılmaqla, müstəqil Azərbaycan Respublikasının tarixində ən böyük büdcə zərfi hesab olunur. Büdcənin əsas yığım təməlləri qeyri-neft gəlirlərinə əsaslanacaq. Belə ki, ali maliyyə sənədinin xəzinə portfelinin 22,1 milyard manatı qeyri-neft yığımından ibarət olacaq ki, bu da cəmi fiskal daxilolmaların 57,4 faizi deməkdir. Həmin gəlirlərin əsas yükü isə vergi daxilolmalarının payına düşəcək. Dövlət Vergi Xidmətinin xətti ilə daxilolmalar büdcə gəlirlərində 43,8 faizə bərabərdir. Vergilərin 78,6 faizi və ya 13,2 milyard manatı qeyri-neft-qaz sektoru üzrə gəlirlər təşkil edəcək. Ümumilikdə, vergi yığımının növbəti ildə həcmi 2025-ci ilə müqayisədə 1,3 milyard manat artacaq. Mövcud qeyri-neft fiskal portfelinin

diagnostikası onu deməyə əsas verir ki, ilin sonunda və gələn il büdcədə bu bölmələrdən yığımların həcmi daha da artacaq. İqtisadi aktivlik, yığım imkanlarının çoxalması vergi və digər mənbələr üzrə fiskal yığımın daha da artacağı ehtimalları yüksəldir. Ona görə də 2026-cı ilin büdcə layihəsində neft-dən sahələr üzrə gəlirlərin ən azı 1,5 milyard manat məbləğində artırılması mümkün hesab edilir.

Təhsilə 5 milyard, səhiyyəyə isə 2 milyard manat ayrılacaq

Büdcə layihəsində müvafiq qanunun tətbiqinə irəli gələn bir sıra məsələlərin həlli də yer alıb. Belə ki, funksional təsnifatın bölmə və köməkçi bölmələri səviyyəsində ayrılan vəsaitin məbləği inzibati təsnifata uyğun olaraq dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilən, maliyyə yardım alan təşkilatlar və bu istiqamətdə müvafiq tədbirlərin istiqamətləri müəyyənən. Büdcənin funksional təsnifat üzrə 2026-cı ildə büdcədə xərclərin strukturu əvvəlki büdcə ilindən bəzi istiqamətlər üzrə fərqlənir. Əsas xərc bölmələri demək olar ki, sabit qalır. Büdcədə ümumi dövlət xidmətləri üzrə xərclər 5,8 milyard, müdafiə və milli təhlükəsizlik üzrə xərclər 8,7 milyard, məhkəmə hakimiyyəti, hüquq-mühafizə və prokurorluq üzrə xərclər 3,6 milyard, təhsil xərcləri 5 milyard, səhiyyə xərcləri 2 milyard, sosial müdafiə və sosial təminat üzrə xərcləri 4,9 milyard, kənd təsərrüfatı üzrə xərclər 1,1 milyard manat nəzərdə tutulub. “Yaşıl” layihələrin dəyəri isə xərclərin tərkibində 357,2 milyon manata bərabərdir.

Müdafiə xərcləri 8,7 milyard manatı ötəcək

2026-cı ildə dövlət büdcəsinin xərc prioriteti kimi ilk yeri müdafiə və təhlükəsizlik istiqaməti tutur. Hərbi-müdafiə xərclərinə 8 milyard 714,8 milyon manat (büdcədə xüsusi çəkisi 21 faiz) həcmində nəzərdə tutulub ki, bu, 2025-ci ildəki 8,4 milyard manat həcmində hərbi büdcədən 300 milyon manat çoxdur. Hərbi büdcənin funksional xərc portfelinə də xüsusi əvvəlki ildəki 19 faizə nisbətən 2 faiz çoxdur. Büdcənin parlamentdə müzakirələri zamanı həmin xərclərin həcmində yenidən dəyişiklik edilməsi də istisna deyil.

Son 4 ildə hərbi-müdafiə infrastrukturlarının müasirləşdirilməsi, azad ərazilərdə yeni nümunəvi ordu birləşmələrinin yaradılması və hərbi strukturların qurulması, Ermənistanla dövlət sərhədində yeni sərhəd infrastrukturlarının, eləcə də Zəngəzur dəhlizinin yaradılması istiqamətində işlərin miqyasının artması, eyni zamanda, ölkəmizin müdafiə qabiliyyətinin gücləndirilməsi və digər geosiyasi çağırışlar həmin sahələrə əlavə maliyyə ayrılmasını zəruri edir. Bütün bunlar nəzərə alınmaqla, ölkənin müdafiə qabiliyyətinin və milli təhlükəsizliyinin daha da gücləndirilməsi üçün əlavə vəsait tələb olunur. Bu baxımdan işğaldan azad olmuş ərazilərdə, ölkə sərhədlərinin bərqərar olunması, toxunulmazlığının təmin edilməsi və davamlı mühafizəsi, ordunun hərbi sursat və maddi-texniki təchizatının müasirləşdirilməsi istiqamətində əlavə tədbir və layihələrin icrası üçün zəruri maliyyə təminatının yaradılması və digər məqsədlər üzrə müdafiə xərclərinin artırılması tam məntiqlidir.

Büdcə xərclərində ikinci başlıca istiqamət isə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramının icrası çərçivəsində nəzərdə tutulan tədbirlərin maliyyələşdirilməsidir. Bu xərc siyasətinə əsasən, azad ərazilərdə müasir infrastrukturların yaradılmasına (elektrik enerjisi, təbii qaz, su, rabitə, yol, təhsil, səhiyyə, mədəniyyət, mənzil-kommunal və digər zəruri infrastrukturların və mədəni-tarixi abidələrin bərpası və yenidən qurulması, yaşayış evlərinin tikintisi və s.) ayrılacaq vəsaitin həcmi də əhəmiyyətli məbləğdə proqnozlaşdırılır.

Sosialyönümlü xərclərin maliyyə tutumu 20 milyard manatdan çoxdur

2026-cı ilin büdcə zərfi Azərbaycan dövlətinin sosial iradəsinə əks etdirməklə

sosialyönümlü prioritetlərə əsaslanır. Büdcədə sosial xərclərin məbləği 42 faizə yaxın olacaq ki, bu da vətəndaşların sosial rifahının və təminatının yaxşılaşdırılması üçün mühüm maliyyə bazası deməkdir. Büdcədə birbaşa sosial müdafiə və sosial təminat xərclərinin həcmi 4,9 milyard manat təşkil edir. Bundan başqa, Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun büdcə gəlirləri 8 milyard manat yadım

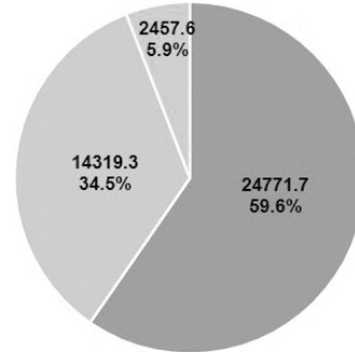
xın proqnozlaşdırılır ki, nəticədə növbəti ildə sosial xərcləri qarşılamaq üçün əhəmiyyətli maliyyə mənbəyi formalaşacaq. 13 milyard manatə yaxın sosial təminat xərcləri hesabına pensiya və müavinətlər, minimum əməkhaqları, təqaüdlərin artımı təmin ediləcək.

Bundan başqa, digər sosial xərc maddələrini də nəzərə aldıqda, büdcədə ümumi sosialyönümlü xərclərin həcmi 20 milyard manatı ötmüş olacaq. Bu isə, digər sosial normativlərin, o cümlədən ünvanlı sosial yardım

dimin, yaşa, əlilliyə, ailə başçısının itirməyə və digər kateqoriyalar üzrə sosial müavinətlərin, eləcə də bir sıra təqaüd və s. sosial qruplar üzrə artım üçün maliyyə təminatı yaradacaq.

Büdcə ən böyük xərc tutumlu sahələrdən biri də iqtisadi fəaliyyət bölmələri, yəni investisiya, sahibkarlıq və bu tipli xərclərdir. Bu istiqamət üzrə 7 milyard 630 milyon manat vəsaitin ayrılması proqnozlaşdırılıb. Həmin vəsaiti əhəmiyyətli hissəsi azad ərazilərdəki iqtisadi təşviqlərlə, 2 milyard manatdan çox hissəsi dövlət əsaslı vəsait qoyuluşlarına nəzərdə tutulur. Həmçinin iqtisadi fəaliyyət xərcləri çərçivəsində sosial və infrastruktur təminatı layihələrin, “Azərbaycan Respublikasının 2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası”nda hədəflənən tədbirlərin, bir sıra bölmələr üzrə yenidənqurma və modernizasiya layihəsinin maliyyələşdirilməsi təmin olunacaq.

- Carı xərclər
- Əsaslı xərclər
- Dövlət borcuna və öhdəliklərinə xidmətə bağlı xərclər

2026-cı ilin icmal büdcənin gəlirləri 44 milyard 825,3 milyon manat səviyyəsində proqnozlaşdırılır ki, bu da 2025-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisinə nəzərən 874,7 milyon manat və ya 2 faiz artım deməkdir.

İcmal büdcənin xərcləri isə növbəti ildə 48 milyard 683,1 milyon manat proqnozlaşdırılır ki, bu da 2025-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 1 milyard 053.7 milyon manat və ya 2,2 faiz çoxdur. İcmal büdcədə 3,8 milyard manat büdcə kəsiri (defisit) gözlənilir.

İcmal büdcənin gəlir və xərcləri də artır

ELBRUS CƏFƏRLİ

3,2 milyard dollardan çox...

Birinci yarımillikdə Azərbaycan iqtisadiyyatına xarici investisiya qoyuluşları artıb

2025-ci ilin yanvar-iyun aylarında Azərbaycan iqtisadiyyatına yatırılan birbaşa xarici investisiyaların həcmi təxminən 3,2 milyard dolları

ötüb. Mərkəzi Bankın Statistika departamentinin rəhbəri Samir Nəsirov bildirib ki, ölkəmizin iqtisadiyyatına ən çox investisiya yatırən ölkələrin sırasında ilk yerdə 806 milyon dollarla Böyük Britaniya dayanır. İkinci yerdə qəralaşan qardaş Türkiyənin Azərbaycana yatırımları 629 milyon dollar təşkil edib. Kipr 353 milyon dollar, İsveçrə 226 mil-

rov bildirib ki, ölkəmizin iqtisadiyyatına ən çox investisiya yatırən ölkələrin sırasında ilk yerdə 806 milyon dollarla Böyük Britaniya dayanır. İkinci yerdə qəralaşan qardaş Türkiyənin Azərbaycana yatırımları 629 milyon dollar təşkil edib. Kipr 353 milyon dollar, İsveçrə 226 mil-

rov bildirib ki, ölkəmizin iqtisadiyyatına ən çox investisiya yatırən ölkələrin sırasında ilk yerdə 806 milyon dollarla Böyük Britaniya dayanır. İkinci yerdə qəralaşan qardaş Türkiyənin Azərbaycana yatırımları 629 milyon dollar təşkil edib. Kipr 353 milyon dollar, İsveçrə 226 mil-

yon dollar, İran isə 176 milyon dollar investisiya yönəldib.

Hesabat dövründə Azərbaycanın özü potensial investor dövlət qismində ölkələrin iqtisadiyyatına 3,4 milyard dollar yatırım edib. Ölkəmizin ən çox investisiya qoyduğu ölkə İsrail (542 milyon dollar) olub. Azərbaycan birinci yarımillikdə Türkiyəyə 177 milyon dollar, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə 156 milyon dollar, Gürcüstana və ABŞ-a isə ayrı-ayrılıqda 77 milyon dollar sərmayə yatırıb.

Sağlam və münbit investisiya iqlimi

Azərbaycan iqtisadiyyatına sərmayə qoyuluşlarının artmasında ən mühüm amillərdən biri ölkədə təmin edilmiş sağlam və münbit investisiya mühitidir. Bu istiqamətdə respublikamızda həyata keçirilən hüquqi və institusional islahatlar mühüm rol oynamaqdadır. Prezident İlham Əliyevin 2018-ci il yanvarın 18-də imzaladığı “İnvestisiya fəaliyyətinin təşviq edilməsi və xarici investorların hüquqlarının qorunması ilə bağlı bir sıra tədbirlər haqqında”

sərəncamına əsasən, ölkə iqtisadiyyatına investisiya axınıni cəlb etmək üçün Azərbaycanda əlverişli biznes mühitinin təmin edilməsi əsas prioritetlərdən biri kimi müəyyən edilib. Bu sənariyə uyğun olaraq biznes mühitinin əlverişliliyinin daha da artırılması və biznesə başlama prosedurlarının sadələşdirilməsi üçün zəruri tədbirlər görüldü ki, bu da xarici sahibkarların fəaliyyətində yeni mərhələnin başlanmasına səbəb olub.

Azərbaycanın investisiya reytingi “BBB” səviyyəsinə yüksəlib

Məhz bu tədbirlər sayəsində Azərbaycanın beynəlxalq miqyasda investisiya cəlbəediciliyi yüksəlib. “Standart & Poor’s” və “Moods” reyting agentlikləri Azərbaycanın investisiya və kredit reytingini artıraraq “BB+” səviyyəsinə qaldırıb. Eyni zamanda, “Fitch Ratings” agentliyi Azərbaycanın yerli və xarici valyutada uzunmüddətli suveren investisiya reytingini “pozitiv” proqnozu ilə “BBB” səviyyəsində təyin edib. Bütün bunlar bir daha göstərir ki, Azərbaycan inkişaf etmiş ölkə kimi dünyanın aparıcı investorlarının daim diqqət mərkəzindədir.

Beynəlxalq Valyuta Fondu (BVF) dünya ölkələrdə investisiya cəlbəediciliyi mühtii ilə bağlı 2024-cü il dair hesabatında Azərbaycanı ən yaxşı ölkələr qrupunda qərarlaşdırıb. Belə ki, ölkəmiz ən yaxşı investisiya mühitinə malik “Top-7” qrupunda yer alıb. BVF-nin reytingində xarici investorlar üçün əlverişli münbit iş şəraitinin yaradılması, bütün hüquqi təminatlarla əhatə olunması təqdir edilir.

Hazırda Azərbaycan iqtisadiyyatının müxtəlif sahələrində fəaliyyət göstərən xarici investisiyalı şirkətlərin sayı 7 mindən artıqdır. Təkcə, 2024-cü ildə Azərbaycanda qeydiyyatda olmuş kommersiya hüquqi şəxslərin təxminən 900-ü xarici investisiyalı şirkətlər olub.

Son 20 ildə 170 milyard dollar həcmində xarici investisiya

İnvestorların hüquq və mənafeələrinin qorunması, mülkiyyətin toxunulmazlığı, yerli və xarici sahibkarlara eyni iş şəraitinin yaradılması, “İnvestisiya fəaliyyəti

haqqında” və “Xarici investisiyaların qorunması haqqında” qanunların qəbul edilməsi, Rəqabət Məcəlləsinin qüvvəyə minməsi sərmayə cəlbəciliyini artırır.

Azad ərazilərdə sərmayəçilər üçün güzəştlər

Azərbaycanın müasir inkişaf gündəliyində əsas investisiya sahələri kimi süni intellekt və “yaşıl enerji”yə investisiya cəlb olunması əsas strateji xətt kimi müəyyən edilib. Resurs zənginliyi ilə diqqəti cəlb edən işğaldan azad edilmiş ərazilərə xarici investorların marağı böyük olduğundan çoxsaylı iqtisadi stimullar, güzəştlər tətbiq olunmaqdadır. Dövlət başçısının “İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə iqtisadi inkişafın sürətləndirilməsi

ilə bağlı bəzi tədbirlər haqqında” sərəncamına əsasən, azad ərazilərdə uçotda olan və fəaliyyət göstərən sahibkarlıq subyektləri 2023-cü il yanvarın 1-dən etibarən 10 il müddətinə mənfəət (gəlir), əmlak, torpaq və sadələşdirilmiş vergidən, eləcə də sosial vergilərdən azad olunublar ki, bu amil həmin bölgəyə xüsusi axınları sürətləndirəcək.

ELBRUS CƏFƏRLİ

Gürcüstanda yeni inqilab anonsu

Son iki ildə dost və qonşu Gürcüstanın siyasi həyatında bir sıra ziddiyyətli proseslər izlenilir. Müşahidə edilən odur ki, hansısa qüvvələr rəsmi Tbilisiyə müəyyən diktələri qəbul etdirməyə, hakimiyyəti təzyiq altında saxlamağa davamlı səy göstərirlər. Bundan ötrü müxtəlif çirkin ssenarilər işə salınır, manipulyasiyalara əl atılır. Parlamentdə müzakirələrə çıxarılan “Xarici Təsirin şəffaflığı” və

vəhər rəsmi Tbilisiyə müəyyən diktələri qəbul etdirməyə, hakimiyyəti təzyiq altında saxlamağa davamlı səy göstərirlər. Bundan ötrü müxtəlif çirkin ssenarilər işə salınır, manipulyasiyalara əl atılır. Parlamentdə müzakirələrə çıxarılan “Xarici Təsirin şəffaflığı” və

gürcü xalqının ailə dəyərlərinin, milli ləyaqətinin qorunmasına həssaslanan qanunların qəbulu, parlament və prezident seçkiləri ciddi

ajiotajla müşayiət olundu. Son günlər eyni qüvvələrin Gürcüstanda yeni inqilab ssenarisi hazırladıqlarının anonsu edilir.

ajiotajla müşayiət olundu. Son günlər eyni qüvvələrin Gürcüstanda yeni inqilab ssenarisi hazırladıqlarının anonsu edilir.

Xaricdən maliyyələşən bəzi QHT-lərin anti-dövlət fəaliyyəti

Yeni inqilab ssenarisi hazırlıqlarının anonsunun rəsmi şəxslərin dilindən eşidilməsi vəziyyətin ciddiliyindən xəbər verir. Gürcüstanın Baş naziri İrakli Kobaxidze bəzi qeyri-hökumət təşkilatlarının (QHT) xarici maliyyə hesabına anti-dövlət fəaliyyətlərdə iştirak etdiyini və inqilabi proseslər aparmağa cəhd göstərdiyini bildirib. Yerli mətbuatın yazdığına görə, Baş nazir bunu Acarıstanda jurnalistlərin suallarını cavablandırarkən deyib.

Baş nazirin sözlərinə görə, həmin məsələlər hüquq-mühafizə orqanlarının araşdırma predmetidir: “Qiqaurinin təxribat işində dindirilməsinin təfərrüatlarını bilmərim, bu mənim işim deyil. Amma hamınız yaxşı bilirsiniz ki, QHT-lər bilavasitə anti-dövlət aksiyalarında iştirak ediblər, xaricdən maliyyə vəsaiti hesabına inqilabi proseslər aparmağa cəhd ediblər. Qalanını hüquq-mühafizə orqanları müzakirə edəcək”.

Kobaxidze, həmçinin 2022-ci ildə Avropa İttifaqının Gürcüstana namizəd statusu verməsinə etiraz aksiyalarını

xatırladı. “Xatırlayıram ki, 2022-ci ilin iyununda Avropa İttifaqı haqsız olaraq bizə namizəd statusu vermədikdə, Eka Qiqauri və “Transparency International” nümayəndələri səhnəyə çıxaraq hökumətin istefasını və öz iştirakı ilə yeni hökumətin yaradılmasını tələb edirdilər. Bu, QHT-lərin işi deyildi, dövlət əleyhinə hadisə idi”.

Baş nazir bu günlərdə “İmedi” telekanalına müsahibəsində isə daha ciddi məsələlərə toxunub. O bildirib ki, Tbilisidə paytaxt meri Kaxa Kaladzenin seçki qərəgahı qarşısında keçirilən etiraz aksiyaları xarici köşfiyyət xidmətləri tərəfindən maliyyələşdirilir. “Qərarğa gedən bu adamlar, bəziləri bir-baş, bəziləri yox, bəzilərinin bundan xəbəri belə yoxdur, xüsusi xidmət orqanları tərəfindən idarə olunur. Bütün bunlar birbaş xarici köşfiyyət xidmətləri tərəfindən maliyyələşdirilir”, - deyər Kobaxidze bildirib.

Kobaxidze baş verənləri “faciəvi hadisələr” kimi dəyərləndirib. Onun sözlərinə görə, etirazçılar “bütün şəxsiyyətlərini itiriblər”.

Oxşar məzmunlu açıqlamalar digər rəsmi şəxslərdən də gəlməkdədir. Gürcüstan parlamentinin sədri Şalva Papuaşvili vəziyyəti daha ciddi dəyərləndirib. O bildirib ki, bir neçə siyasi qruplaşma və xaricdən maliyyələşən QHT-lər zorakılıq yolu ilə hakimiyyət rıçaqlarını ələ keçirməyə çalışırlar.

Ş.Papuaşvili sözügedən qüvvələrin demokratik çərçivədən kənara çıxdığına diqqət çəkib. “Hər kəsə xatırladıram ki, hakimiyyət mandatının əldə edilməsinin

ildə ölkədə parlament seçkiləri ərəfəsində ABŞ Beynəlxalq İnkişaf Agentliyindən 41 milyon dollardan çox vəsait alıblar.

Adları çəkilən donörələr digər ölkələr kimi, Gürcüstani də xüsusi məqsədlər naminə, necə deyirlər, özününküldürməyə çalışıblar və müəyyən mənada buna nail olublar. Qısa müstəqillik tarixində qonşu ölkə bir neçə rəngli inqilab dalğasından keçib və onların nəticələri milli dövlətçilik üçün kifayət qədər ağır olub. Belə ki, ölkə ərazi itkilərinə məruz qalıb. İndi hakim komanda dövlət quruculuğunda buraxılmış səhvləri nəzərə almaqla ölkənin real müstəqilliyinə və tam suverenliyinə nail olmaq istəyir və bu istiqamətdə qətiyyətli addımlar atır.

yeganə yolu seçkilərdir. Bu qruplar - yəni, partiyalar və xaricdən maliyyələşən QHT-lər bəyan ediblər ki, onlar demokratik çərçivədən çıxırlar və mandatı, hakimiyyət rıçaqlarını zorakılıq yolla əldə etməyə çalışırlar. Bu, məhz hakimiyyətin devrilməsi ilə bağlı bəyandırtdır və başqa cür yozula bilməz” - deyər Papuaşvili vurğulayıb.

Parlamentin sədri, həmçinin deyib:

Hakimiyyət mövqeyində israrlıdır

Ayrı-ayrı Avropa təsisatları ilə Gürcüstan arasında çatlar dərinləşməkdə davam edir. Son bir ildə Avropa Şurası Parlament Assambleyası rəsmi Tbilisinin siyasi kursunu hədəfə alan bir neçə qərəzli qətnamə qəbul edib. Eyni zamanda, bir vaxtlar Gürcüstana yanaşmada xüsusi həssaslıq sərgiləyən, bu ölkəni öz sıralarına qatmaq vədləri verən Avropa İttifaqı (Aİ) indi tam əks mövqedən çıxış edir. Qurum indiyədək Gürcüstan - Aİ yaxınlaşmasında əldə olunan razılaşmalardan geri çəkilib, etimad bağları bir-birinin ardınca qırılıb.

Artıq Gürcüstanda qurulan ssenarilərdə xarici dövlətlərin bu ölkədəki səfirlərinin iştirakı ilə bağlı dəlil- sübutlar da artır. Baş nazir İrakli Kobaxidze Avropa dövlətlərinin bəzi səfirliklərinin ölkədə radikal proseslərin təşviqində iştirak etdiyini bildirib. Baş nazir bu barədə Britaniya səfirliyində müxalif siyasətçilər Qiqə Bokeriya və Gia Baramidzenin iştirakı ilə keçirilən görüşlə bağlı jurnalistlərin suallı cavablandırarkən deyib. “Təəssüf ki, Avropanın bir neçə səfirliyi Gürcüstanda radikalizmin qızışdırılmasında birbaş iştirak edir. Onlar radikallarla tez-tez görüşürlər və bu, acınacaqlı haldır. Konkret səfirliklər radikalizmi təşviq etdikdə, bu, Gürcüstan cəmiyyətinin də diqqətindən yayınmır və ciddi şəkildə mənfi qarşılanır”, - deyər Kobaxidze vurğulayıb.

“Fakt ondan ibarətdir ki, onların xalq tərəfindən heç bir dəstəyi yoxdur. Onların davranışından da aydın görünür ki, yeganə məqsədləri bu cəmiyyəti və dövləti qeyri-adi, fəvqəladə vəziyyətə salmaq üçün tənqidatlar törətməkdir. Bu, təhlükəli bir yoldur. Xaricdən idarə olunan bir neçə partiya və QHT bu yolla gedir. Bu, birbaş Maydana - qan tökülməsinə, qarşıdurmaya aparan yoldur”.

Onun sözlərinə görə, belə hallar Avropa İttifaqının və ümumilikdə Avropa dövlətlərinin imicinə mənfi təsir göstərir. Fikirlərinə davam edər Baş nazir deyib: “Bu, Gürcüstanda Avropa İttifaqının və Avropa bürokratiyasının imicinə ciddi xələl gətirir. Xüsusən də seçkilərdə iştirak etməyən partiyalarla görüşlərin keçirilməsi daha da anlaşılmazdır”.

İ.Kobaxidze əlavə edib ki, avropalı diplomatların böyük bir hissəsi özlərini gürcü cəmiyyətinə nifrət səffiri kimi təqdim edirlər. “Səfirələrin vicdanla hərəkət etməsi vacibdir” deyən Baş nazir onlara çağırış edib.

Eyni zamanda, müşahidə edilən odur ki, hakimiyyət başladığı siyasi kursu dəyişmək niyyətində deyil. İrakli Kobaxidze müxalifət lideri Levan Xabəşviliyə qarşı irəli sürülən ittihamlarla bağlı jurnalistlərin suallarını cavablandırarkən bildirib ki, Gürcüstanda “dövlət çevrilişinin” sülh yolu ilə və ya qeyri-sülh yolu ilə baş verməsi kimi anlayış yoxdur: “Dövlət çevrilişi anlayışı sülh yolu ilə və ya qeyri-sülh yolu ilə deyil. Hazırda iki istiqamət üzrə cinayət işi açılıb - həm çevrilişə cəhd, həm də rüşvət vədi ilə bağlı. Qalanı, təbii ki, məhkəmənin işidir”, - deyər Kobaxidze qeyd edib.

Baş nazir Xabəşvili ilə bağlı bəzi deyəlləri də açıqlayıb: “Mən çox yaxşı bilərəm ki, Xabəşviliyə “Anita” ləqəbini kim verib və kim ona əvvəl 3 min, sonra isə 5 min ləri ödəyib”.

Kobaxidze əlavə edib ki, gələcəkdə də siyasi motivli cinayətlərə qarşı qanun daha sərt tətbiq olunacaq: “Korrupsiya, narkotik, təşkilatlanmış cinayətkarlığa qarşı necə sərt addımlar atmışıqsa, siyasi motivli cinayətlərə də eyni olacaq. Bu, narkomanlara, təşkilatlanmış cinayətkarlara sərf etmir, amma cəmiyyət üçün vacibdir”.

Mübariz FEYİZLİ

Qrantlarla ələ alınan QHT-lər

Ötən il qonşu Gürcüstanda milli maraqların qorunmasını hədəfləyən qanunların qəbulu, həmçinin parlament və prezident seçkiləri zamanı baş verənlər ölkədə xarici dairələrə bağlı olan geniş agentura şəbəkəsinin formalaşdığını və bunun dövlətçilik üçün ciddi təhdidlər yaratdığını bütün ciddiliyi ilə ortaya qoydu. Qərbdə “yumşaq güc” - grantlar müqabilində ələ alınan qeyri-hökumət təşkilatları üzərindən formalaşdırılan “beşinci kolon” vasitəsilə milli dövlətlərə təsir göstərən, oynacaq rejimlər qurmaq uzun tarixə malik bir ənənədir.

Vəziyyətin ciddiliyini bütün miqyası ilə göz önündə canlandırmaqdan ötrü qonşu ölkənin vətəndaş cəmiyyəti sektoruna nəzər salaq. Mənzərə həqiqətən heyvət doğurur. 2024-cü ilin məlumatına əsasən, burada aktiv fəaliyyət göstərən 25 min qeyri-hökumət təşkilatı var. Gürcüstanın 3,7 milyon əhalisi olduğunu nəzərə alsaq, bu, dünyada adambaşına düşür.

şon ən yüksək göstəricilərdən biridir, yəni hər 148 Gürcüstan vətəndaşına, demək olar ki, bir QHT düşür. Narahatlıq yaradan ən mühüm məqam ondan ibarətdir ki, ölkədə qeydiyyatla alınan QHT-lərin təxminən 90 faizi xaricdən maliyyələşir.

Donor təşkilatlarının siyahısında yenə də dünyanın ayrı-ayrı ölkələrində rəngli inqilablar və milli hökumətlərə qarşı digər pozuculuq əməlləri törətmiş təşkilatlar - Avropa İttifaqı, ABŞ-in keçmiş administrasiyası, Soros Fondu kimi müxtəlif qurumlar yer alırlar. İndiyədək 100-dən çox ölkədə şəbəkə qurmağa nail olan, D.Trampın bir qədər bundan əvvəl işə etdiyi və artıq ləğv olunan ABŞ Beynəlxalq İnkişaf Agentliyinin (USAID) də burada “aktivliyini” xüsusi qeyd edə bilərəm. Verilən məlumatına görə, Gürcüstanın qeyri-hökumət təşkilatları 2024-cü

Təhlükəsizlik zamanəti, yoxsa...

Müasir dünya siyasətinin gündəminin mərkəzində dayanan əsas məsələlərdən biri global təhlükəsizliyin ciddi təhdidlər qarşısında qalmasıdır. Xüsusilə, üç ildir ki, davam edən Ukrayna-Rusiya müharibəsi artıq iki ölkə arasındakı münaqişə kimi deyil, bütün Avrasiya məkanının sabitliyini silkələyən geosiyasi təlatüm kimi xarakterizə olunur.

Avropa Ukraynanın kölgəsində gizlənməyə çalışır?

nur. Müharibənin davam etməsi, sülh perspektivlərinin qeyri-müəyyən qalması Avroasiyada təhlükəsizlik indeksini kəskin şəkildə aşağı salır. Bu proses fonunda qitələrarası güc balansında yeni qarşıdurma xətləri yaranır, mövcud münaqişələr isə daha da dərinləşir, konfrantasiyalar əvvəlkindən daha geniş miqyas alır.

Maraqlı məqam odur ki, global oyunçuların bir qismi bu münaqişənin sona çatması üçün real təşəbbüslər ortaya qoymaq əvəzinə, əksinə, prosesin uzanmasında dolayı maraqlı görünür. Çünki bu münaqişə ətrafında formalaşan “böhran çəmbəri” yalnız hərbi-siyasi məsələlərdən ibarət deyil, həm də iqtisadi problemlərin arxa plana keçirilməsi vasitəsidir. Enerji təhlükəsizliyi, tədərük zəncirlərinin pozulması və inflyasiyanın yüksəlməsi global gündəmin ən ağırlı elementlərindən biri olsa da, Ukrayna müharibəsinin önə çəkilməsi ilə bu böhranlar müəyyən qədər kölgədə saxlanılır. Beləliklə, global təhlükəsizliklə bağlı real çağırışlar gətirdikcə artır, lakin böyük güclərin davranış trayektoriyası bu çağırışlara cavab vermək əvəzinə, daha çox özlərinin siyasi və iqtisadi maraqlarını qorumağa yönəlir. Bu isə həm Avrasiya məkanında, həm də dünya miqyasında sabitliyin daha da zədələnməsinə yol açır.

Ukrayna ilə bağlı ziddiyyətli mövqelər

Təsədüfi deyil ki, müharibənin bitirilməsi istiqamətində ABŞ-in ortaya qoyduğu səylər digər global oyunçular tərəfindən analoji əsaslarla davam etdirilmir - məsələn, Aİ müharibənin bitirilməsindən çox “təhlükəsizlik argumentini” irəli sürür. Yeri gəlmişkən, Avropa Parlamentinin sədri Roberta Metsola Ukraynanın Avropa İttifaqına daxil olmasını təhlükəsizliyin təminatı adlandırır və bildirib ki, Avropa Parlamenti bu yolda ölkəni tam dəstəkləyir. “Avropa İttifaqına daxil olmaq özü-özlüyündə təhlükəsizliyin təminatıdır və biz birlikdə bu yolla irəliləyirik. Avropa sizin artıq nail olduğunuz tələqəyə uyğun olmalıdır”, - deyər o söyləyib. O, irəliyə doğru getmək üçün imkan tapılacağını və Avropa Parlamentinin Kiyevi dəstəkləyəcəyinə əminliyini ifadə edib. Metsola, həmçinin xatırladı ki, Ukrayna artıq “Ukraine Facility” fondundan 22,7 milyard avro alıb və institutları gücləndirəcək və onları daha davamlı edəcək islahatlar üçün əlavə maliyyə dəstəyi gözlənilir.

Amma diqqət yetirsək, Ukraynanın Aİ-yə daxil olması heç də qurum daxilində birnəməli münasibətə xarakterizə olunmur. Sentyabrın 9-da Ukrayna üçün effektiv təhlükəsizlik təminatlarının müzakirəsinə həsr olunan toplantıda Aİ-nin Xarici Əlaqələr üzrə Ali Nümayəndəsi Kaya Kallas və Aİ-nin Genişlənmə üzrə komissarı Marta Kos arasında baş tutan müzakirədə bu məsələyə xüsusi yer ayrılıb.

lib. Sosial Demokrat Partiyası adından danışan hollandiyalı deputat Tijs Royten deyib ki, Rusiyanı sülhə məcbur etmədikcə təhlükəsizlik təminatlarından danışmağın mənası yoxdur. O, çıxış yolunu döndürülmüş Rusiya aktivlərinin müsadirəsində görüb. Bəzi deputatlar isə daha güclü müdafiə mexanizmi yaratmağı təklif edir.

Amma Aİ-nin Ukraynanın müdafiəsi üçün “hər şey etmək” qərarına qarşı çıxanlara da var. Məsələn, “Avropa üçün Vətənpərvərlər” sağ fraksiya adından danışan macar Kinqa Qal bildirib ki, Aİ-nin Ukraynaya qoşun yeritməsi ilə bağlı təklifləri dəhşətlidir. “Hər bir belə bəyənət ukraynalılara sülh deyil, müharibəni Avropa İttifaqına yaxınlaşdırır”, - o deyib. Macar deputat hesab edir ki, Ukraynada sülh yolu ilə nizamlanma hələ də əldə olunmayıb, çünki Aİ bu müharibəni döyüş meydanında deyil, sırf diplomatik vasitələrlə udlmaq üçün heç bir tədbir görmür. Macarıstanın Baş naziri Viktor Orban tərəfindən bloklanan Ukraynanın Aİ-yə daxil olması ilə bağlı danışıqlara gəlincə, Qal Kiyevin Aİ-yə sürətli üzlük üçün hazır olmadığı və genişlənmə siyasətinin təhlükəsizlik zamanətləri ilə qatışıqlı bilməyəcəyi ilə bağlı fikirlərini önə çəkib. Almaniyalı Hans Neuhoff “Suveren Millətlər Avropası” sağçı qrup adından bildirib ki, Ukrayna üçün yeganə effektiv təhlükəsizlik zamanəti neytrallığa qayıdış planıdır. Onun həmyerlisi Özlem Dəmirəl Avropa Parlamentində solçular adından Kallas və Kosa müraciət edərək, “Danışıqlar başlamazdan əvvəl Ukraynaya qoşun yeritmək istədiyinizi artıq elan edirsinizsə, bu, sadəcə olaraq, qəbuləlməkdir” deyib. “Bu, açıq şəkildə göstərir ki, siz sülh istəmirsiniz”. Bu faktlar özlüyündə Aİ-nin Ukrayna

ilə bağlı mövqeyinin biricins olmadığını göstərir. Bir çox analitiklər isə hesab edir ki, Metsolanın iddiası sadəcə AP-nin bəzi deputatlarının arzusu kimi xarakterizə oluna bilər.

Avropa, əslində, nə etmək istəyir?

İnkər etmək olmaz ki, Avropa İttifaqı müharibənin nəticələrindən ən çox təsirlənən kontingentdir. Enerji asılılığı, iqtisadi çətinliklər və sosial narazılıqlar Avropanı çıxılmaz vəziyyətə salır. Buna baxmayaraq, Aİ münaqişənin real həllinə yönələn ciddi təşəbbüsləri daraldır - bir çox siyasətçilərin düşüncəsinə görə, Aİ-nin davranış trayektoriyası bu qarşıdurmanın uzanmasına imkan verən elementlər üzərində qurulub. Başqa sözlə, Avropa müharibəni Ukraynanın taleyindən çox öz təhlükəsizliyinin təminatı vasitəsi kimi görür. Ukraynanın müdafiəsi adı altında həyata keçirilən yardım paketləri, hərbi təchizat və siyasi dəstək əslində Avropa sərhədlərinin qorunmasına xidmət edir. Aİ

üçün əsas hədəf Rusiyanın təsir dairəsinin daraldılması, eyni zamanda daxiləki sosial-iqtisadi problemlərin bu yolla ikinci plana keçirilməsidir. İnflyasiya, enerji böhranı, işsizlik və miqrasiya kimi ciddi problemlər Ukrayna müharibəsinin gündəmdə saxlanılması ilə müəyyən qədər kölgədə qalır.

Bundan başqa, Avropa İttifaqının davranış strategiyası həm də global güclərlə rəqabət prizmasında izah olunur. ABŞ-in liderliyi ilə qurulan yeni təhlükəsizlik arxitekturasında Aİ özünü əsas oyunçu kimi saxlamağa çalışır. Lakin bu yanaşma qitenin sabitliyinə yox, əksinə, gerginliyin daha da dərinləşməsinə səbəb olur. Aİ-nin maraqları ilə real təhlükəsizlik ehtiyacları arasında yaranan bu ziddiyyət Avropa məkanında sabitlik üçün yeni risklər formalaşdırır.

Qeyd edildiyi kimi, Avropa İttifaqı müharibə fonunda iqtisadi gərilməsinə gizlənməyə çalışsa da, realıq tam fərqlidir - Avropanın global rəqabət qabiliyyəti zəifləyib. Ən çox itirən isə aparıcı Avropa ölkələridir - Fransada son günlərdə gündəmdə olan siyasi-iqtisadi böhran da bunu təsdiqləyir. Ölkənin borc yükü

Real nümunə - Fransa...

kü artır, inflyasiya dərinləşir, sosial ədalətsizlik böyüyür. Bu isə get-gedə ümumən kontingentdə yeni iqtisadi böhranların və sosial narazılıqların əsas zəminini formalaşdırır.

S.ISMAYILZADƏ

ABŞ Mərkəzi Bankı son 5 ilin ən aşağı uçot dəhlizini müəyyənləşdirib

Amerika Birləşmiş Ştatlarının (ABŞ) Mərkəzi Bank funksiyalarını yerinə yetirən Federal Ehtiyat Siste-

Amerikanın yumşaq uçot siyasəti

mi (FES) sentyabrın 16-17-də keçirilən iki günlük iclasdan sonra əsas uçot faiz dərəcəsini 25 baza bəndi azaldaraq illik 4-4,25 faiz diapazon çərçivəsində müəyyənləşdirib. Adı-çəkilən maliyyə qurumunun Açıq

Bazar Əməliyyatları üzrə Federal Komitəsinin (FOMC) iclasının nəticələrinə dair bəyanatında bildirilir ki, ölkənin əmək bazarında sabitliyin möhkəmlənməsi uçot dərəcəsinin endirilməsi məqsəduyğun hesab

edilib. FES-in rəhbəri Cerom Pavel Cekson-isə bildirib ki, ABŞ-da inflyasiyanın mümkün artım riskləri ilə bağlı narahatlıq hələ də əlverişsiz olaraq qalır və uçot stavkasının aşağı salınması maliyyə bazarlarında əla-

və təhdidlər yarada bilər. Ancaq bununla belə, FES rəhbəri əmək bazarı göstəricilərinin müəyyən qədər yaxşılaşdığını və bu amilin faiz endiriminə mümkünləşdirdiyini vurğulayıb.

Federal Ehtiyat Sistemi risklərin qaldığını bildirir

Federal Ehtiyat Sisteminin 17 sentyabr qərarı ABŞ-da ötən ilki aşağı faiz qərarından sonra növbəti yumşaq dəhliz siyasəti deməkdir. Belə ki, FES ötən 5 ildə ABŞ-ın pul siyasətində bir neçə dəfə dəyişikliklər edərək baza uçot dərəcəsini azaldıb. Uçot dərəcəsi 0,5 faiz azaldılaraq 5,5 faiz dərəcəsindən 4,5 faizə qədər endirilib. FES-in bu addımı atmaqda əsas məqsədi aşağı inflyasiya mühitində iqtisadiyyatda müşahidə edilən geriləməni aradan qaldırmaq və maliyyə-bank sistemini daha aşağı uçot dəhlizi çərçivəsində iqtisadiyyata böyük pul axınlarını, investisiyaları təmin etməkdən ibarət olub. 2024-cü ildə isə təmkinli pul siyasəti yürüdülməklə faiz dəhlizi sabit saxlanılıb. Bunun başlıca səbəbi ötən il iqtisadiyyatda inkişaf templərinin azalması, biznesin fəallığının aşağı düşməsi, bank və sığorta, investisiya şirkətlərinin real iqtisadiyyata maliyyə ayırmalarının azalması olub.

2025-ci ilin ilk 6 ayında da iqtisadi artım göstəriciləri nisbətən qə-

naətbəxş olduğundan FES faiz dəhlizini yumşaltmağa qərar verib. Ancaq bununla belə, qurumun rəhbər-

liyi ziddiyyətli açıqlamalar verərək ölkə iqtisadiyyatı ilə bağlı risklərin aradan qalxmadığını bildirir.

Trump administrasiyası qərardan məmnundur

Trump administrasiyası 2025-ci ilin ilk yarısında ABŞ-da iqtisadi artımın normal olduğunu, investisiya və fond bazarlarının hərərətləndiyini, eyni zamanda, inflyasiyanın xeyli azal-

dığını bəyan edərək FES-in uçot dərəcələrini aşağı salmasını məntiqli addım kimi dəyərləndirir. Administrasiyanın iqtisadi komandası bu qənaətdir ki, ABŞ Mərkəzi Bankı aşağı

faiz dərəcəsi stavkasını dəstəkləməklə ölkənin maliyyə-bank sektorunda daha sərfəli və ucuz kredit mühitini təmin edə, maliyyə qurumlarını əlverişli faiz dəhlizi çərçivəsində iqtisadiyyata böyük həcmli pul buraxmasını stimullaşdırı bilər. Son aylarda ABŞ-da inflyasiyanın davamlı azalması, yeni iş yerlərinin artım dinamikasının yüksəlməsi kimi amillər uçot dərəcəsinin azaldılması üçün əsas hesab olunur. Eləcə də maliyyə sektoru və investorlar bazara çoxlu pul və qiymətli kağızlar emissiya etməklə iqtisadi canlanmanı, alıcılıq və istehlak dövrüyəsini artırı bilər ki, bu da yığımların böyüməsinə imkan verə bilər.

nə görə, "Bitcoin"-in bahalaşması ABŞ Mərkəzi Bankının faiz endirmindən sonra yeni ümidverici dəyərlər vəd edir. Birja analitikləri hesab edirlər ki, bu cür meyillər davam etsə "Bitcoin"-in dəyəri 150 min dollara qədər yüksələ bilər. "Fundstrat" tədqiqat şirkətinin rəhbəri Tom Leen isə ehtimal edir ki, 2025-ci ilin sonuna qədər "Bitcoin"-in qiyməti 250 min dollara qədər yüksələcək.

Beləliklə, FES-in uçot dərəcəsini aşağı salması ABŞ-la yanaşı, global investorlar arasında investisiya alətlərinin qızıl və kriptovalyuta yığımlarına transformasiyasına yeni stimullar verəcək. Qlobal səhmdarlar, iri şirkətlər, suveren fondlar faiz dəhlizinin təsirləri fonunda daha sərfəli investisiya alətlərinə üstünlük verəcək. Bu isə dünya iqtisadiyyatında global iqtisadi mühitdə müəyyənşizliyi artıracaq, səhmdarların digər sahələrdə sərmayələrini azaldacaq.

ELBRUS

FES-in aşağı dərəcəli faiz stavkası global bazar iştirakçıları və iri səhmdarlar üçün da xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Ümumiyyətlə, ABŞ-ın uçot siyasəti global iqtisadiyyatın müxtəlif sektorlarında, ələlxüsus da birjalarda virtual volatilliklərin baş verməsinə səbəb olur. Amerikanın aparıcı fond birjalarında istiqraz və bondların, səhmlərin, digər qiymətli kağızların bazar indeksləri artımlar nümayiş etdirir.

Dünya birjaları bu addımın yeni hərəkətverici impuls yaradacağını ehtimal edirlər. Xüsusilə də, maliyyə və investisiya alətlərinin, əsas əmtəə və qiymətli metalların qiymətlərində dəyişikliklərin baş verməsi gözlənilir. Dolların və aparıcı investisiya alətlərinin, səhmlərin ucuzlaşması fərz ediləndə, qızılın və blokçeynların, kriptovalyutaların bahalaşması istisna olunmur. Trumpın yeni maliyyə siyasəti də

FES-in qərarı qlobal bazarlara necə təsir göstərəcək?

məhz aşağı uçot dəhlizi çərçivəsində ucuz dollar, bahalı qızıl və rəqəmsal valyuta investisiyasına əsaslanır. Çünki dolların ucuzlaşması istehsal və ixracı yüksəldir ki, bu da Amerikadan global bazarlara daha çox mal və əmtəələrin çıxışına səbəb olur. Bu siyasət nəticə etibarilə iqtisadi aktivliyi və ixrac gəlirlərini yüksəldir. Dollar ucuzlaşanda isə qızıl və blokçeynlər bahalaşır. Son aylarda qiyməti durmadan artan qızılın unsiyası 3600 dolları ötüb. Nyu-York Əmtəə Birjasında

(COMEX) qızılın bir troya unsiyası üçün qiymət indeksi 3600 dollar səviyyəsində ehtimal edilib. ABŞ analitiklərinin fikrincə, 2025-ci ilin sonuna doğru digər fyüçərlərin qiymətinin artması davam edəcək.

Qızıl ilə bərabər, kriptovalyutaların da dəyəri artmaqdadır. Dünyada ən bahalı kriptovalyuta (rəqəmsal pul) olan "Bitcoin"-in dəyəri ticarət birjalarında 124 min dollara yüksəlib. "ING" global tədqiqat institutunun bazar analitiki Toni Saykamorun sözləri-

ABŞ Ukraynaya hərbi yardım paketi ayırdı

şündə heç bir müsbət nəticə əldə olunmadı. Trump Putini bir çox məsələlərdə razı sala bilmir. Kremlin rəhbəri nə danışıqlar masasına oturmaq, nə də Ukraynada müharibəni dayandırmaq istəyir - belə demək mümkünə, Rusiya rəhbərliyi Ukraynada öz hədəflərinə nail olmaqda israrlıdır. Moskva Ukraynanın bütün cənub-şərq ərazilərini öz nəzarəti altına almaq, rəsmi Kiyevə NATO-ya üzv olmağa imkan verməmək və Şərqi Avropada öz geosiyasi maraqlarını həyata keçirmək, ən əsası da fəvqəl güc mərkəzi olmaq məqsədi güdür. Bu, Qərb üçün qətiyyət qəbul ediləndir. Bugünə Belarusda aparılan gənişmiqyaslı "ZAPAD-2025" hərbi təlimlərinə nəzər yetirsək, başa düşərik ki,

Məqsəd Rusiyanı hədəfinə çatmağa imkan verməməkdir

Ukrayna ordusu daha müasir ABŞ silahları ilə təmin olunacaq. Belə ki, "Reuters" agentliyi öz mənbələrinə istinadən qeyd edib ki, ABŞ Prezidenti Donald Trampın administrasiyası Ukraynaya avropalı müttəfiqlər tərəfindən ödənilən ilk hərbi yardım paketini təsdiqləyib. Agentliyin məlumatına görə, bu yardım paketi Ukrayna ordusunu həm müdafiə, həm də hücum xarakterli yeni effektiv silahlarla təchiz etmək üçün nəzərdə tutulub. Qeyd edək ki, iyul ayında Tramp bəyan etmişdi ki, ABŞ və Avropa ölkələri Ukraynaya hərbi yardımın göstərilməsi üçün yeni sxem üzrə razılığa gəliblər - o, vurğulayıb ki, Amerika silahlarının yeni tədərükü Aİ ölkələri tərəfindən ödəniləcəkdir.

Ekspertlərin fikrincə, Tramp administrasiyasının Ukraynaya hərbi yardım paketini təsdiqləməsi onu deməyə əsas verir ki, Vaşinqton NATO-dakı avropalı müttəfiqləri ilə bərabər Rusiyaya qarşı vahid cəhbədə birləşmək qərarına gəlib - Ağ Evin əsas hədəfi dolayısı yolla Ukraynanın silahlandırılmasını sürətləndirməklə cəhbədə hazırkı vəziyyəti Rusiyanın əleyhinə çevirmək, rus ordusunu daha ağır və acınacaqlı duruma salmaq - nəticə etibarilə Moskvanı cəzalandırmaqdır.

Məsələ ilə bağlı politoloq Məhəmməd Əsədullazadə "Yeni Azərbaycan" qəzetinə şərhində qeyd edib ki, Ağ Ev Moskvanın davranışlarından məmnun deyil.

"Bu ilin fevralından etibarən ABŞ ilə Rusiya arasında aparılan danışıqlarda, xüsusilə də avqustun 16-da Alyaskada baş tutan Tramp-Putin görüş-

Kreml Ukraynada müharibəni öz hədəflərinə nail olana qədər davam etdirməkdə maraqlıdır," - deyər M.Əsədullazadə bildirib ki, artıq Rusiya NATO-ya üzv olan ölkələrə də təhdid edir; "Rusiya Polşa və Rumıniyada dronlar vasitəsilə hərbi köşfiyyət uçuşları həyata keçirir - məqsəd də NATO-nun hava hücumundan müdafiə sistemlərinin dayanıqlığını yoxlamaqdır. Həm ABŞ, həm də Avropa ölkələri bunun fərqindədirlər, yəni vəziyyət təhlükəli xarakter almağa başlayıb. Başa düşürlər ki, NATO Rusiyaya qarşı konkret addımlar atmalıdır. Hazırda ABŞ Avropadakı müttəfiqləri ilə Rusiyaya qarşı birgə tədbirlər barədə müzakirələr aparır. Doğrudur, Tramp bu yaxınlarda bəyan edib ki, ilk növbədə Avropa ölkələri bu istiqamətdə addım atmalıdır, xüsusilə də Rusiyadan neft idxalını dayandırmalıdır, ondan sonra Ağ Ev birgə sanksiyaları nəzərdə keçirə bilər. Putinin Ukraynada apardığı siyasət ABŞ və Avropanı bir-birinə daha da yaxınlaşdırır". Ekspert əlavə edib ki, ABŞ-ın hazırkı administrasiyası tərəfindən Ukraynaya hərbi yardım paketinin ayrılması bir sıra siyasi məqsədlərə söykənib. "Təbii ki, Avropa ölkələri ABŞ-dan bir milyard dollar dəyərində olan hücum xarakterli silahları alacaq, sonra isə bu silahları Ukraynaya ötürəcəkdir. Hər ikisinin əsas məqsədi Rusiyanı daha ağır təzyiqlər altına qoyaraq, rus ordusunun itkilərini çoxaltmaq və Moskvanı danışıqlar masasına oturmağa məcbur etməkdir".

Yunis ABDULLAYEV

Aİ yeni plan hazırlayır...

Rusiyanın dondurulmuş aktivləri Ukraynaya ötürüləcək?

Avropa İttifaqı ölkələri Ukraynaya yardım üçün dondurulmuş Rusiya aktivlərindən istifadənin yeni variantını araşdırır. Belə ki, Britaniyanın "Financial Times" (FT) qəzetinin məlumatında qeyd olunur ki, Aİ-nin üzv ölkələri Belçikanın "Euroclear" depozitarında nağd pul qalıqları statusuna çevrilmiş vəsaitlərdən Avropa üçün faizsiz istiqrazların alınmasında istifadəyə ümid edirlər. Qəzetin məlumatına görə, Rusiya Federasiyasının "Euroclear"-da saxlanılan 194 milyard avro lüğ aktivinin 170 milyard avrosunun ödəmə vaxtı çatıb və pul qalıqları dərəcəsinə keçib. Ukrayna vəsaiti tranşlarla alacaq. Maliyyələşdirmə mexanizmlərinin idarə olunması üçün xüsusi alətdən də istifadə edilməsi təklif edilir ki, bu da Avropa İttifaqından kənar ölkələrin iştirakına imkan verə bilər. Sentyabrın 10-da Belçikanın xarici işlər naziri Maksim Prevo bildirib ki, Belçika Avropa İttifaqının hüquqi riskləri bölüşməsi şərti ilə Rusiyanın təxminən 200 milyard avro məbləğində dondurulmuş aktivlərinin istifadəsinə razılıq verəcək. Diplomatin sözlərinə görə, Brüssel ölkənin illik büdcəsinə ekvivalent məbləği ödəməyə məcbur edə biləcək hər

Avropa İttifaqının özünün də burada maraqları var - Aİ müvafiq vəsaitlərin daha az cəlbəedici olan və faizsiz istiqrazlarda yerləşdirilməsini istəyir. Bu istiqrazlar Avropa İttifaqının ümumi borclanma xərcələrinin optimallaşdırılmasında xüsusi alət kimi istifadə oluna bilər. Məsələnin ümumi mahiyyətinə gəlincə, 200 milyard avro dəyərində olan vəsaitlərin bu və digər şəkildə səmərəli və risksiz idarə olunması, o cümlədən mərhələli şəkildə Ukraynaya ötürülməsi, yəni bu vəsaitlərin Ukraynada infrastrukturun yenidən qurulmasını, xüsusilə də müharibənin vurduğu zərərin və fəsadların aradan qaldırılmasını nəzərdə tutan layihələrin maliyyələşdirilməsinə yönəldirilməsi əsas və prinsipial hədəfdir. Artıq bu barədə razılaşmalar əldə olunub və ilkin formada yol xəritələri tərtib olunur", - deyər R.Həsənov əlavə edib ki, dondurulmuş vəsaitlərin faizli və gəlirli aktivlərə yerləşdirilməsi Ukrayna üçün faydalı ola bilər; "Təbii ki, bütün bunlar ilkin hazırlıq tədbirləridir. Müharibənin nə zaman və hansı şərtlər altında sona çatacağı qeyri-müəyyən olaraq qalır. Ola bilər ki, Rusiyanın şərtlərindən biri dondurulmuş vəsaitlərin geri qaytarıl-

ması tələbi ola bilər. Amma istənilən halda beynəlxalq hüquq imkan verir ki, həmin vəsaitlər Ukraynada müharibə nəticəsində dağıdılmış şəhərlərin, qəsəbələrin və xüsusi strateji əhəmiyyət daşıyan obyektlərin yenidən qurulması üçün istifadə olunsun. Ümid edirik ki, bu vəsaitlər yüksək faizli aktivlərə yerləşdiriləcək - bunun özü Ukrayna üçün çox faydalı olar".

Yunis ABDULLAYEV

“Yeni Azərbaycan” qəzetinə abunə olmaq istəyənlər aşağıdakı yayım şirkətləri ilə əlaqə saxlaya bilərlər:

“Azərpoçt” MMC PDM- 0125984955,
0552004544
“Azərmətbuatyayımı” ASC - 0124411991,
0124404694
“Səma” MMC - 0125940252, 0503336969
“PressInform” MMC - 0703400100,
0504560835

“Qaya” MMC - 0125667780, 0502352343
“Bakmətbuat” MMC - 0124314313
“Ziya LTD” MMC - 0124977696,
0503067744

6 aylıq abunə - 79,20 AZN
12 aylıq abunə - 158,40 AZN

Həsrətin sonu: Badaraya ilk addımlar!

İllərin həsrəti sevincə çevrildi...

14 ailə köçürülüb

İllərlə xəritədə baxıb həsrətini duyduğumuz, dilimizə dua, könlümüzlə nisgil etdiyimiz Badara kəndi artıq bizi gözləmir, bizi qarşılayır. Bu torpağın bağrında yatanlar da, buradan köç edənlər də öz doğma ocaqlarını unutmayanlar da Böyük Qayıdışın gününü gözləyirdi. Və nəhayət həmin gün 2025-ci il sentyabrın 12-də reallaşdı. İlk mərhələdə kəndə 55 nəfərdən ibarət 14 ailə köçürülüb. Ailələrə tam təmir olunmuş və müasir tələblərə cavab verən fərdi yaşayış evlərinin açarları təqdim edilib. Prezident İlham Əliyev sentyabrın 15-də Xocalı rayonunun Badara kəndində olub. Dövlət başçısı kəndə köçmüş sakinlərlə görüşüb, onlarla söhbət edib.

Məlumdur ki, İkinci Qarabağ müharibəsində tarixi Zəfərimizdən sonra əsas hədəf 30 il işğal altında qalan, ermənilər tərəfindən tamamilə dağıdılıb yerlə-yeksan edilən ərazilərimizin yenidən qurulması və bərpasıdır. Azad edilmiş ərazilərimizdə geniş miqyas alan bərpa-

quruculuq işləri keçmiş məcburi köçkünlərin öz yurd-yuvalarına qayıtmasına hədəflənib. Böyük Qayıdış Proqramının birinci mərhələsi üçün əsas hədəf 140 min keçmiş məcburi köçkünün qayıdışının təmin edilməsidir. Qısa zamanda görülməli genişmiqyaslı bərpa-quruculuq işlərinin fonunda soydaşlarımızın qayıdış ünvənlərinin sayında artım hər birimizi qürurlandırır.

Prezident İlham Əliyevin mütəmadi olaraq Qarabağ və Şərqi Zəngəzura səfərləri çərçivəsində bu torpaqlara qayıdan sakinlərlə görüşləri qürurverici məqamlardandır. Artıq Qarabağımız və Şərqi Zəngəzurumuz dirçəlir, bu torpaqlarda yeni həyat başlayır. Tarixi Zəfərimizdən dərhal sonra başlanan bərpa-quruculuq işləri, icra edilən “Ağıllı şəhər” və “Ağıllı kənd” layihəsi çərçivəsində ilk olaraq sakinlərinə qovuşan Zəngilanın Ağalı kəndindən başlayan köç prosesi hazırda davamlılıqla inkişaf etməkdədir. Prezident hər bir müsahibəsində, çıxışında, beynəlxalq əhəmiyyətli tədbirlərdə daim diqqəti Böyük Qayıdış Proqramına əsasən görülən işlərə və soydaşlarımızın mərhələ-mərhələ bu torpaqlara köçməsinə

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Məqalə “Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi”nin maliyyə dəstəyi ilə “İşğaldan azad olunmuş ərazilərə “Böyük Qayıdış” istiqaməti üzrə hazırlanmışdır

yönəldir. Birinci mərhələdə 8 şəhərin və 100 kəndin yenidən qurulması əsas hədəf kimi qarşıya qoyulub. Artıq bu məqsədin reallığa çevrildiyi göz qabağındadır. Belə ki, sakinlərinə qovuşan Laçın, Füzuli, Xocalı, Şuşa, Cəbrayıl, Kəlbəcər şəhərləri ilə yanaşı xeyli sayda kəndlərimiz və qəsəbələrimiz də bərpa edilib. Dövlət başçısının bu

İlin sonunadək 115 evin bərpası reallaşdırılacaq

maiyyətlə əlaqələr şöbəsinə verən məlumatla görə, kənddə sosialyönümlü bir sıra layihələr icra olunub. Belə ki, mövcud elektrik və qaz xətləri bərpa olunub, transformator quraşdırılıb, sayğaclarıdır-

ma işləri görüldü, yeni qaz xətti çəkilib, rabitə xətləri üçün dirəklər basdırılıb, kabelin çəkilişi işə davam etdirilir. Badarada park və bayraq meydanı yaradılıb, yollara asfalt döşənib.

Qarabağımız və Şərqi Zəngəzurumuz dirçəlir

günlərdə Füzuli, Xocavənd, Xocalı rayonlarına və Xankəndi şəhərinə səfəri çərçivəsində Xocavənd rayonunun Qırmızı Bazar qəsəbəsinə Hadrut qəsəbələrinin və Sos kəndinin, həmçinin Xocalı rayonunun Badara kəndində Badara, Daşbulaq, Seyidbəyli və Şuşakənd kəndlərinin sakinləri ilə görüşü də bunun təsdiqidir.

Ölkə başçısının qətiyyətli siyasəti və həyata keçirilən praktiki işlər dünya ictimaiyyətinə nümayiş etdirir ki, Azərbaycan yalnız döyüş

meydanında deyil, həm də iqtisadi inkişaf və quruculuqda böyük uğurlar əldə edir. İlham Əliyevin “Biz Qarabağı və Şərqi Zəngəzuru cənəmə çevirəcəyik” ifadəsi artıq reallığa öz əməli təsdiqini tapmaqdadır. Dövlət başçısının düşünülmüş inkişaf strategiyası nəticəsində Qarabağ və Şərqi Zəngəzur yaxın gələcəkdə təkə Azərbaycanın deyil, bütün regionun dayanıqlı inkişafının aparıcı mərkəzinə çevriləcək.

Salim

Payızın ilk “sürprizləri” ...

aşağı düşməsi zamanı oynaqlara daha az oksigen və qidalandırıcı maddə gedir,

nəticədə sərtlik və ağrı yaranır. Soyuq hava həm də özəl toxumalarını gərgin-

ləşdirir. Bu da sümüklərin hərəkətini çətinləşdirir və narahatlıq doğurur.

Necə qorunaq?

Mövzu barədə “Yeni Azərbaycan”-a danışan həkim-terapevt Günel Əliyeva bildirib ki, belə havalarda ən mühüm amillərdən biri immun sisteminin güclü saxlanmasıdır: “Balanslı və vitaminlərlə zəngin qidalanma burada əsas rol oynayır. C vitaminini ilə zəngin sitrus meyvələri, göyərtilər və tərəvəzlər, sink tərkibli qidalar, balıq və yumurta kimi

Yuxu rejimi müdafiə mexanizmlərinin bərpasında vacibdir

Həkim qeyd edib ki, fiziki aktivlik soyuq aylarda azalsa da, tamamilə passiv həyat tərzi orqanizmin müqavimətini zəiflədir: “Gün ərzində ən azı qısa gəzintilər, evdə edilən sadə idman hərəkətləri qan dövranını gücləndirir və immun sistemini aktiv saxlayır. Bununla yanaşı, yetərli yuxu rejimi də müdafiə mexanizmlərinin bərpasında əvəzsizdir. Gündəlik 7-8 saatlıq yuxu orqanizmin infeksiyalara qarşı müqavimətini artırır”.

D vitaminini mənbələri qış aylarında daha çox istifadə olunmalıdır. Qidalanma ilə yanaşı maye balansını da nəzərə alınmalıdır. Soyuq havada insanlarda susuzluq hissi azaldığı üçün kifayət qədər su içirlər, hal-buki orqanizmin nizamlı işləməsi üçün gündəlik maye qəbulu vacibdir”.

Orqanizmi xəstəliklərdən necə qoruyaq?

Psixoloji durum da sağlamlıqla əlaqəlidir

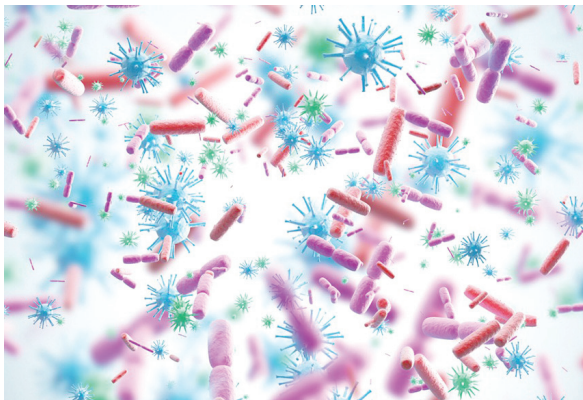
G.Əliyevanın sözlərinə görə, gigiyena qaydalarına əməl etmək soyuq havalarda mövsümi xəstəliklərdən qorunmağın əsas üsullarındandır: “Əllər-

rin tez-tez yuyulması, dezinfeksiya vasitələrindən istifadə edilməsi, insanların sıx toplanmış yerlərdə tibbi maska taxmaq virusların yayılma riskini azal-

dır. Xüsusilə uşaqlar və yaşlı insanlar üçün bu tədbirlər daha vacibdir. Soyuq havada geyim seçimi də sağlamlığa birbaşa təsir göstərir. Orqanizmin temperaturu aşağı düşdükdə immun sisteminin fəaliyyətində zəifləmə baş verir. Bu səbəbdən düzgün geyim seçmək soyuqdan qorunma və xəstəlik riskini minimuma endirir. Psixoloji vəziyyətin də sağlamlıqla sıx bağlı olduğu unudulmamalıdır. Soyuq havalarda gün işığının azalması nəticəsində insanların əhvalında enişlər müşahidə olunur ki, bu da immunitetə təsir edir. Stressin azaldılması, sosial aktivliyin qorunması və hobbilərə vaxt ayırmaq psixoloji balans saxlamağa kömək edir.

Soyuq havalarda sağlam qalmaq üçün bu sadə, lakin effektiv vərdislərin gündəlik həyata daxil edilməsi vacibdir. Qidalanma, yuxu, fiziki aktivlik, gigiyena və psixoloji balansın birlikdə qorunması həm fərdi sağlamlığı möhkəmləndirir, həm də ümumi səhiyyə sistemində düşən yükü azaldır”.

Yeganə BAYRAMOVA

Güclü immunitet bəzən xroniki iltihab hesabına formalaşa bilər. ABŞ-ın Kanzas Universitetinin Onkologiya Mərkəzinin alimləri belə qənaətə gəliblər.

AZƏRTAC xəbər verir ki, araşdırmanın nəticələri “eLife” elmi platformasında dərc olunub.

Alimlər immun sisteminin infeksiyalarla mübarizəsinə kömək edən hüceyrə ölüm

Güclü immunitətdə təhlükəli çatışmazlıq aşkar edilib

prosesi olan piropitozu öyrəniblər. Proses zamanı immun hüceyrələri özlərini məhv edir, bununla da iltihabi reaksiyanı gücləndirərək virus və ya bakteriyalardan daha tez qurtulmağa çalışır. Prosesi hüceyrə ölümü ilə bağlı xüsusi zülallar işə salır. Patogenlərlə tomasda olduqda bu zülallar kristalabənzər strukturlar formalaşdıraraq hüceyrələrin parçalanmasına və iltihabi siqnalın buraxılmasına səbəb olur.

Yeni tədqiqat göstərib ki, bu zülallar bəzən infeksiya olmadan da özbaşına bir-şərkək hüceyrə ölümünü işə sala bilər. Bu işə zəif, lakin davamlı iltihaba gətirib çıxarır və yaş artdıqca xərçəngdən tutmuş Altsheymer xəstəliyinə, depressiyadan demensiyaya qədər bir çox xəstəlik riskini artırır.

Tədqiqatlar sübut edib ki, bəzi immun hüceyrələrdə bu zülalların konsentrasiyası

o qədər yüksəkdir ki, təsadüfi piropitoz prosesləri həyat boyu mütəmadi baş verir.

Alimlərin fikrincə, bu prosesləri dərk etmək, hüceyrələrin özbaşına məhvini qarşısını alan və iltihabı azaldan preparatların yaradılmasına kömək edə bilər. Lakin bu yanaşma ehtiyat tələb edir, çünki sözügedən zülalların aktivliyinin azalması orqanizmin infeksiyalara qarşı həssaslığını da artırma bilər.

Təsisçi:
Yeni Azərbaycan Partiyası
Baş redaktor:
Alicq HƏSƏNOĞLU

www.yeniazərbaycan.com
mail@yeniazərbaycan.com
Ünvan: Bakı - AZ-1000. Üzviyir Hacıbəyli - 66
Telefonlar:
598-37-76, 498-82-21
498-81-24, 498-19-84

İndeks: 67100
Lisenziya: N-B-317
Tiraj: 5040
Sifariş: 1910
“Kapital Bank” ASC-nin Nərimanov rayon filialı
h/h - 33080019443900419109
kod - 200093
VÖEN - 1500486601

Qəzet “Yeni Azərbaycan”ın bilgisayar mərkəzində yığılıb, səhifələnilir və “Azərbaycan” nəşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilib.

Qəzet 1993-cü ilin
aprel ayından nəşr olunur.
Məsul nəvbətçi:
Yeganə Bayramova